

Poštivana čeljadi,

O povirenju smo pisali u prošlom broju, a, evo, moraćemo opet.

U Bunjevačkoj matici i dalje nemaje povirenje u namire Bunjevačkog nacionalnog savita, a koja kaže da Matica mora prominiti svoj status, a umisto „udruženja građana” postane „ustanova” pod okriljem Savita. Tako je bar odlučila Skupština Matice, nakon maratonske rasprave. Sa pozicija Savita stižu uvirenja da se Matica neće gasiti, da bi promina statusa donela Matici boljitak, dok sa druge strane, taj pridlog se tumači ko pokušaj gašenja Bunjevačke matice od strane BNS-a.

Dosta polemike je izazvalo i potpisivanje Deklaracije o unaprijeđenju odnosa izmed Republike Srbije i Repulike Hrvatske. Srbija se deklarise ko država u kojoj svako ima pravo da se izjasni kako se osića, a u bunjevačkoj zajednici viruju da je i Dek-

laracija korak da se konačno to pravo u potpunosti pruži u Bunjevcima, odnosno da će se spričiti i dalje aktuelni pokušaji sabiranja pripadnika bunjevačke zajednice u kaku drugu.

Da je povirenje Bunjevcima često nepoznata stvar, mogli smo saznati i kroz divan s Suzanom Kujundžić Ostojić, koja je kroz doktorat na temu groktalice pratila put Bunjevaca u ove krajeve. Okruženi brojnim drugim narodima, Bunjevci su, uglavnom, virovali sami sebi, pa su zato i dalje tu, ko posebna zajednica.

Odavno Bunjevci nisu samo vezani za zemlju, ima nas svi zanimanja, obrazovanja..., al ta vezanost ostaje u „genetskom kodu”. I svako ko je bar jedared prošo nuz njivu sa žitom viruje samo u jedno – naporan rad, često nuz „kupanje u znoju”, i nuz Božju pomoć, donosi plodove.

Informativno-političko glasilo
bunjevačke nacionalne manjine
Godina XII Broj 133; Jul 2016. godine
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:

NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR” - Subotica

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE
NACIONALNE MANJINE

direktor NIU „BIC”

Mirko Bajčić

v.d. glavnog i odgovornog urednika:

Nikola Stantić

Savit novina:

Mirjana Savanov, Nikola Babić, Agneza Rodić
Vojnić, Branko Pokorni, Ružica Parčetić

Tehnički urednik:

Nikola Stantić

Stalni saradnici:

Eva Bačlija, Ana Vojnić Kortmiš, Desa Kujundžić,
Ružica Parčetić, Tihomir Kujundžić Matković,
Ksenija Stojić, Zvonko Stantić

Fotografija:

Nikola Stantić

Naslovna strana:

Priskakanje vatre

Adresa:

Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:

Rotografika Subotica

Tiraž:

1.000

Dizajn:

Studio Trid Beograd

Distribucija:

„Press international” - Novi Sad,
„Centrosinergija” d.o.o. Novi Beograd

Nacionalni savet

bunjevačke nacionalne manjine:

Kancelarija u Subotici:

Trg cara Jovana Nenada 15/5, 24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bunjnacsav@gmail.com

Regionalna kancelarija u Somboru:

Trg Svetog Đorđa 1
Telefon/fax: 025 434-059

Strana 4-7

Strana 8

Strana 11

Strana 14-15

Strana 16

Strana 20-21

Sadržaj

4-7

Aktuelna dešavanja na relaciji
Bunjevački nacionalni savit –
Bunjevačka matica

8

Traže isti odnos

11

Na putu očuvanja nacionalne
baštine

14-15

Kroz groktalice pratila put i
istoriju Bunjevaca

16

Da se tradicija ne zaboravi

17

Lito puno dešavanja

19

Stasala bunjevačka umitnost

20-21

Dica na ekskurziji

CIP – Каталогизacija у публикацији Биб-
лиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE novine: informativno - poli-
tičko glasilo / glavni i odgovorni urednik
Suzana Kujundžić - Ostojić. - 1998-2004;
God. 1. br. 1 (2005). - Subotica: NIU
Bunjevački informativni centar, 1998-2004;
2005. - Ilustr.: 30 cm
Mesečno

ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine” pritplatite se na nji.

Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).

Platiti možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)

sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.

Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

KONFERENCIJA ZA ŠTAMPU U SAVEZU BAČKIH BUNJEVACA

Tema – Bunjevačka matica

U Savezu bačkih Bunjevaca održali su u četvrtak, 9. juna, konferenciju za štampu, sa samo jednom temom – odnos Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i Bunjevačke matice.

Prinosimo objavu koju potpisiva **Mirko Bajić**, pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca, al i pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a.

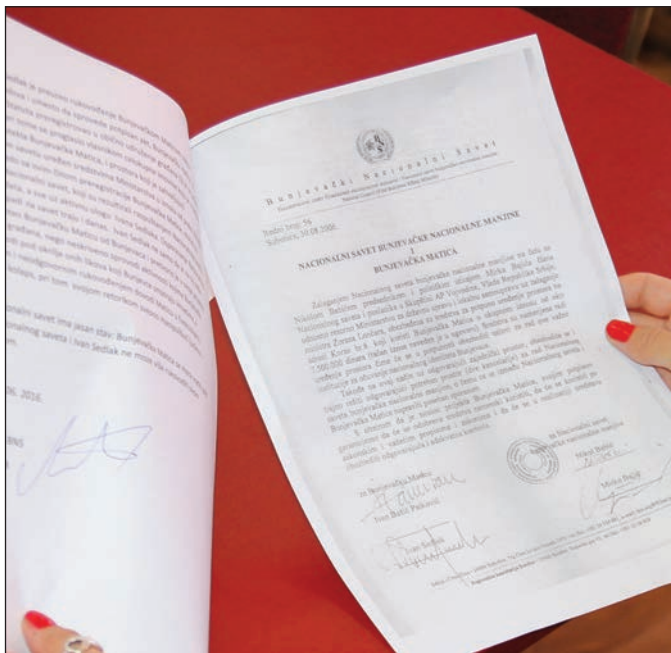
„Nacionalni savit jeste organ samouprave nacionalne manjine u oblastima obrazovanja, kulture, informisanja i jezika. U skladu sa svojim obavezama i ovlašćenjima Nacionalni savit dono je Strategiju razvoja u ovim oblastima i ona je obavezujuća za sve subjekte u okviru nacionalne zajednice, pa i za Bunjevačku maticu.

Rukovodstvo Bunjevačke matice, već duže vrime odstupa od ovi pravila i sprovodi aktivnosti za koje nema saglasnost Nacionalnog savita, i koje su suprotne interesima bunjevačke nacionalne zajednice. Bunjevačka matica prikazuje se ko samostalna organizacija paralelna Nacionalnom savitu, umisto da deluje pod okriljom Nacionalnog savita. Više puta ukazivano je rukovodstvu Bunjevačke matice na neprihvatljivost takog delovanja, a na poslednjoj sednici Nacionalnog savita utvrđeni su stavovi koji su proslidjeni Skupštini Bunjevačke matice i u kojima se zahtiva usklađivanje ovi odnosa.

Netačne su tvrdnje Ivana Sedlaka, pridsidnika UG „Bunjevačke matice“, da Nacionalni savit želi priuzet imovinu i prostor Bunjevačke matice, i da se iz tog razloga na ovu ustanovu vrši pritisak. Istina je upravo suprotna. Bunjevačka matica je reosnovana u vrime SR Jugoslavije ko društvena organizacija upisana u Registar nadležnog ministarstva. Tada nisu još

Mirko Bajić, pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca i pridsidnik Izvršnog odbora u BNS-u

postojali nacionalni saviti. Nacionalni saviti ko organi samouprave nacionalni manjina, utvrđeni su Zakonom o nacionalnim savitima u Republici Srbiji, a Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine osnovan je 2003. godine. Oma po osnivanju priduzete su aktivnosti

da se uredi i opremi prostor koji je do tada koristila Bunjevačka matica i da se u tom prostoru trajno riši rad Nacionalnog savita i Bunjevačke matice koja bi dalje delovala pod okriljom Nacionalnog savita.

Zafaljujuć aktivnostima Nacionalnog savita sridstva za uređenje

prostora i opremanje su ostvorena, i sačinjen je pismeni akt kojim se garantuje da će sridstva bit naminiski korišćena, i da će nakon uređenja i opremanja taj prostor koristit Nacionalni savit i Bunjevačka matica – tada još uvijek registrovana ko društvena organizacija u Ministarstvu Republike Srbije.

Ivan Sedlak je priuzo rukovođenje Bunjevačkom maticom nakon završetka radova i umisto da sprovede potpisan akt, Bunjevačku maticu je prominom Statuta priregistrowo u obično udruženje građana čiji je on jedini zastupnik i pri tom se proglasio vlasnikom cilo-kupne imovine koju je u ranijem postojanju stekla Bunjevačka matica, i prostora koji je zafaljujuć Nacionalnom savitu uređen sridstvima Ministarstva u iznosu od priko 150.000 evra. Uporedo sa ovim činom priregistracije Bunjevačke matice, otpočeli su napadi na Nacionalni savit, koji su rezultirali raspuštanjem Nacionalnog savita u dva mandata, a sve nuz aktivnu ulogu Ivana Sedlaka. Oспорavanje Nacionalnog savita i napadi na Savit traju i danas. Ivan Sedlak ne samo da je na taj način bukvalno oto Bunjevačku maticu od Bunjevaca i pritvorio je u svoje privatno udruženje građana, nego ne-skriveno sprovodi aktivnosti kojima Bunjevačku maticu uvodi pod okrilje oni likova koji Bunjevce smatraju Hrvatima, a nestručnim i neodgovornim rukovođenjem dovođi Maticu u funkcionalni i finansijski kolaps, pri tom svojom retorikom svesno manipulišuć ljudima i javnošću“, ističe Bajić i naglašava:

„Nacionalni savit ima jasan stav: Bunjevačka matica se mora vratit pod okrilje Nacionalnog savita i Ivan Sedlak ne može više rukovodit ovom organizacijom“. **N. S.**

SKUPŠTINA BUNJEVAČKE MATICE PROTEKLA U DOSTA „BURNOM” TONU

Odbijen pridlog Savita

U četvrtak, 30. juna, održana je Skupština Bunjevačke matice, a 36 delegata je imalo prid sobom Dnevni red od devet tačaka. Naravno, najzanimljivija je bila ona koja se ticala odluke Matice na pridlog Bunjevačkog nacionalnog savita (tekst u prošlom broju „Bunjevački novina”).

Posli žustre polemike, koja je uostalom trajala tokom cile maratonske Skupštine i bila često obojena izrazima koji nemaju mislo u demokratiji, Skupština Bunjevačke matice je podržala pridlog Glavnog odbora Matice, odnosno glasala je da se ne usvoji pridlog Nacionalnog savita koji se tiče promjene statusa Bunjevačke matice.

Izvištaji i planovi

U uvodnom dilu **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice, iznio je izvištaje o radu i finansijama u 2015. godini.

– S obzirom na uslove u kojima smo radili, moramo biti zadovoljni. Iza nas je teška godina što

Radno pridsidništvo: Ivan Sedlak, Dragan Poljaković i Jadranka Tikvicki

se tiče finansija i odnosa u samom nacionalnom korpusu. Mi smo, velikim požrtvovanjem članova, sve projekte manje-više, nuz velik volonterski rad odradili. Pogotovo je značajno to što smo obilježili velike jubileje u ovoj finansijski nesrećnoj godini, 20 godina od reosnivanja Matice, 100. broj „Riči Bunjevačke matice”, 100 godina od smrti popa Paje Kujundžića, 200 godina od rođenja Ivana Antunovića, a bilo je tu i niz drugi aktivnosti. Sridstva smo dobijali kasnije,

nije to bilo u skladu sa realizacijom projekata, dio sridstava nismo ostvarili, pa smo dio troškova ostavili za 2016. godinu, al to se smatra ko gubitak. Nadzorni odbor je detaljno analizirao čitavo poslovanje, a rad je pozitivno ocinjen – istako je Sedlak, a potom se osvrnio na planove za 2016. godinu:

– Sigurno je da će i 2016. godina biti teška, a tu su, nuz manja sridstva za kulturu na svim nivoima, i složeni odnosi izmed Bunjevačke matice, Nacionalnog savita i političke stranke, a sve to oko pitanja koje je bespredmetno, pitanja oko statusa Bunjevačke matice. Matica je samostalna i nezavisna institucija i niko nema ingerencije da joj minja status. Sve to otežava finansijsku situaciju. Nismo dobili podršku od BNS-a za naše tradicionalne projekte, a virujem da ćemo pronaći drugi način, kroz donacije, el nevladin sektor da za te aktivnosti pronađemo sridstva. Ne želimo da automatski odustanemo od pridviđenog programa, nego ćemo da gledamo da što veći broj aktivnosti uradimo. Prioritete ćemo praviti, na osnovu priliva sridstava.

Izvištajima tendenciozno protiv Savita

Tokom diskusije oko pomenuti programa i izvištaja povel se polemika, a **Kata Kuntić**, koja je ovom prilikom, iako se nalazila med reosnivačima Bunjevačke matice, divanila ko gost, odnosno ko pridsidnica Odbora za kulturu u BNS-u. Iako je njezin divan više puta prikidan, a nuz put je bilo i dobacivanja sa strane da je dobila ulogu da „provocira” članove Skupštine Matice, izdvajamo njezine ključne poruke.

– Tribalo je u izvištajima dodat nekoliko rečenica da stvari Skupštini budu jasnije. Nije samo Matica prošle godine dobila manje sridstava i nije samo Matica ostala brez sridstava koje je ranije uplaćivo Bunjevački nacionalni savit. Jednostavno, prošla godina je bila teška, bilo je tušta smanjenja sridstava sa svi nivoa, a Savit nije plaćo uobičajena sridstva Matici, al ni našim drugim udruženjima jel ji nije ni dobio. Ovako, kroz izvištaje se insinuiralo da je Savit namerno uskratilo sridstva Matici, a istina je drugačija i to treba znati. Uostalom, iz Odbora za kulturu u

Pridstavljali stavove dvi strane: Ivan Sedlak i Nikola Babić

BNS-u su još početkom godine stizala svim udruženjima obavištenja da se pripreme za izuzetno tešku finansijsku godinu.

Isključivanje članova

Nova tačka koja je izazvala polemiku jeste obavještenje Glavnog odbora o prominama članstva u ovom tilu Matice izmed dvije Skupštine. Tako je Sedlak obavijestio da u Glavnom odboru više nije **Aleksandar Raić**, zbog nemogućnosti da mu se isplate putni troškovi, te da on ostaje pridsidnik Odbora za nauku, te da je sa mistic članice Glavnog odbora i podpridsidnice Matice razrišena **Tamara Babić**. Novi članovi Glavnog odbora su **Veljko Vojnić** i **Jadranka Tikvicki**.

– Nije Glavni odbor razrišio Tamaru, ona je sama sebe razrišila. Nakon što se zaposlila na drugom mistic, što je i legalno i legitimno jel kod nas posljednja dva miseca nije imala rišenu finansijsku situaciju, odbila je bilo kaku komunikaciju sa nama. Nije se odazivala na sidnice Glavnog odbora, nije bilo primopridaje dužnosti... Mi i ovako imamo problema sa angažovanjem i dolaskom pojedini članova, a da bi mogli operativno raditi, došlo je do promina. Ona svakako ima pravo da se, kad dobije odluku, žali Skupštini ako misli da je ona neopravdana – kazo je Sedlak.

Odgovor Tamare Babić na informaciju oko smine bio je pozdravljen aplauzom od jedne strane članova Skupštine, dok je od strane rukovodstva Matice komentarisano ko „patetičan”.

– Saopštila sam na Glavnom odboru da postoje problemi i prije više od godinu dana. Kad sam vidila da ozbiljni pomaka nema, odlučila sam da pomognem sebi, a u međuvremenu se ukazalo radno mistic u NIU „Bunjevački informativni centar”. No, izgleda da je glavni problem što je direktor NIU „BIC” **Mirko Bajić**. Možem zaključiti da se

Momenat odluke: članovi Bunjevačke matice glasaje protiv pridloga BNS-a

jedva čekalo da budem eliminisana sa pozicije podpridsidnice Matice i članice Glavnog odbora. Ta praksa dosad nije bila poznata, mada i sad ima članova Glavnog odbora koji se ne pojavljuju na sastancima, pa i dalje nisu isključeni. Žao mi je, pogotovo jer sam prije manje od godinu dana dobila povelju ko istaknuti član Matice, za sav svoj rad i doprinos, a zaista sam, ko ridak pripadnik mlade generacije, tušta uradila – kazala je **Tamara Babić**, pa dodala:

– Ovo je dobar nauk i svima vama da dobro razmislite šta se sve moć desiti u budućnosti i šta nam se moć desiti samo zato što se kodog kome ne sviđa. Podiljeni smo u tabore, lomimo se ko je za Sedlaka, za Mirka (Bajića) el Suzanu (Kujundžić Ostojić), a ne brinemo o ljudima, o budućnosti bunjevačke zajednice.

Pridlog Savita neodrživ

Konačno, na red je došla i tačka koja se ticala izjašnjavanja Skupštine Matice oko pridloga Bunjevačkog nacionalnog savita. Obrazlažući odluku Glavnog odbora Matice, Sedlak je istako:

– Više puti smo razmatrali pridlog i on je, po nama, neodrživ iz više razloga. Bunjevačka matica je nevladina, samostalna i

nezavisna organizacija ko što su i sve ostale matice. Ako se raspuštimo, više nas neće biti. Ono što bi formirao Nacionalni savit bio bi institucija kulture Savita i postojala bi dok postoji i Savit. Šta ako država sutra odluči da uspostavi kaku drugi sistem manjinske zaštite? Onda ne bi bilo ni Savita ni Matice. Smatramo da ne važe ni argumenti da će biti problema oko finansiranja u ovom statusu, ako mogu opstajati druge matice, zašto ne bi mogla i bunjevačka, a trebalo bi da zajedno potražimo način da se to ostvari. Ode se radi o razlici u konceptu viđenja manjinske zaštite kod Bunjevaca. Insistira se na centralizaciji, da se sve metne „pod jednu kapu”, pod „dirigentsku palicu” Savita. Izostala je otvorena demokratska rasprava, a umisto nje imam situaciju da „moć tako, el nikako drugačije”, odnosno da, ako ne prihvatimo ovo rišenje, onda nas više neće biti, jer neće biti koga da nas finansira i nećemo imati podršku Savita – divani Sedlak, pa nastavlja:

– Tu se povlače određeni argumenti, vrši se pritisak od strane Saveza bačkih Bunjevaca i Mirka Bajića, čas sa aspekta SBB-a, čas sa pozicije pridsidnika Izvršnog odbora BNS-a, da mi pristanemo da odluku Savita.

Mislim da je kampanja koju protiv Matice i mene lično vodi **Mirko Bajić** primitivna, da ne dolikuje jednom ozbiljnom nacionalnom korpusu. Mnogi imaju slične probleme ko i mi, al ji rišavaju unutar zajednice, a ne prave od tog politički marketing, cirkus i komediju. Ljudi nam se smiju i odlaze od nas, a ovaki način korišćenja ultimatika je za Maticu neprihvatljiv. Neumisno je što nas nazivaju obicnim udruženjem građana, da divane kako ništa ne radimo, nego da su tu samo 3-4 starca koja se šetaje. Imamo i kadrovske pritiske, a pritisci se vrše i na ostala udruženja da ne sarađivaje sa nama.

U izjavi za medije Sedlak je, izmed ostalog, dodo i da nije ni očekivo drugačiju odluku Skupštine Matice osim one da se odbije pridlog Savita.

– Skupština je odlučila na jedini način na koji je i mogla reagovati. Kako da glasamo da sami sebe ukinemo, el da se formira kaku privremeni organ i da nam se promini status. Po toj logici, i mi možemo tražiti da se Bunjevački nacionalni savit raspušti, jel nismo zadovoljni kako se odnosi i kako obavlja svoje zadatke, pa da se napravi jedno radno tilo, koje će sprovesti nove izbore. Sve su to „nonsensi”, a ode se radi o dva različita pravna subjekta

koji imaju svoja određena prava i obaveze u okviru dilatnosti kojima se bave. I nakon svega ovoga mi smo otvoreni za saradnju i spremni smo da kroz tu saradnju razrišimo sva nagomilana pitanja i probleme.

Odgovornost samo na Matici

U dvojakoj ulozi, ko jedan od osnivača Bunjevačke matice i član Skupštine sa jedne, i ko trenutni podpridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita sa druge strane, našo se **Nikola Babić**. Pokušao je u par navrata da mirnim tonom još jedared pridstavi namire Savita. Više puta je pokušao da objasni da niko o BNS-u ne želi da ugasi Maticu, nego da je ovo, naprotiv, prilika da se Matica nuz podršku Savita izbori sa problemima i napriduje.

I on je bio nadglasan, a nakon što je Skupštine Matice donela odluku o neprihvatanju pridloga

Savita, prokomentarisao je sledeće.

– Ovakvi tok Skupštine sam i očekivo, al sam se nado da bi se sve moglo bolje završit. Na žalost, nije. Stavovi Bunjevačkog nacionalnog savita su bili u manjini, a isti su ko što su bili i tokom godinu dana međusobni razgovora. Ponovili smo ji i ode, a podržano je ono za čega se Matica zalaže, odnosno, pridlog Savita je odbijen. Izgovorene su i nike stvari koje ne stoje. Naše zalaganje nije da se ugasi Matica, nego da se izvrši njezina priregistracija. Da Matica iz statusa „udruženja građana“ pride u u status „ustanove“, da pride na redovno državno finansiranje i da se izbignu problemi koje danas ima. Na žalost, jasno je i glasno od strane pridsidnika Matice, podržanog od Glavnog odbora, izrečeno da se odbije ovaj pridlog, sa insinuacijama da mi u Sa-

„ODBIJAM INSINUACIJE”

Komentarišući izjavu Ivana Sedlaka da je rič o kampanji koju Mirko Bajić, pridsidnik SBB-a i pridsidnik IO BNS-a, Bajić odgovara:

– Odbijam svaku insinuaciju da SBB, el ja lično, vršim primitivnu kampanju protiv Ivana Sedlaka. Naprotiv, učinio sam za Bunjevačku maticu tušta vi-

še neg Ivan Sedlak, o čemu postoje i pisani dokumenti. Odbijanjem da, pod okriljom Nacionalnog savita Bunjevačka matica postane ozbiljna ustanova, Ivan Sedlak i grupa oko njega, priuzeli su svu odgovornost za dalji rad i sudbinu Bunjevačke matice – komentariše Bajić.

vit u želimo da gasimo Maticu, da oduzimamo prostorije, da ćemo Maticu dovest na poziciju kulturno-umitničkog društva, da će sve ono što Matica pridstavlja bit derogirano. Virujte, nema tog člana BNS-a koji se ne zalaže za to da se Bunjevačka matica izdigne i da, nuz Savit, bude najviše tilo koje će u okviru zajednice zastupat interese Bunjevaca – divani Babić i na kraju zaključiva:

– Kazo sam i da se u toku godinu dana prigovora o ovoj temi

stanje nije pomirilo ni za milimetar, a to se vidilo i večeras. Stav Glavnog odbora Matice podržala je i Skupština Matice, virujem da će ovo bit tema i na prvoj narednoj sidnici BNS-a. Raspravljaćemo o tom, a jedan od pridloga će sigurno bit da se Matici ostavi status kaki jeste. A očel Matica moć obavljat svoje aktivnosti i obaveze neće bit odgovornost BNS-a, već isključivo odgovornost ljudi iz Bunjevačke matice.

N. S.

PODRŠKA UNAPRIĐENJU LJUDSKI PRAVA

Obuka pridstavnika savita

Pridstavnici nacionalni savita imali su priliku da učestvuju u programu Podrška unapriđenju ljudski prava i nulta tolerancija na diskriminaciju. Rič je o IPA programu Evropske unije za Srbiju, a projekat sprovode Institut za ljudska prava „Ludvig Bolcman“ (Austrija), Kancelarija za nacionalne manjine (Slovenija), Kancelarija za ljudska i manjinska prava (Srbija) i Poverenik za zaštitu ravnopravnosti (Srbija).

Obuka se sprovodila po dva modula. U okviru Modula „A“ (Uvod u antidiskriminacioni okvir) polaznici su se upoznali sa Akcionim planom za prevenciju i zaštitu od diskriminacije; trenutnim antidiskriminacionim zakonodavstvom i sistemskim mehanizmima za borbu protiv diskriminacije, a u Modulu „B“ (Postupanje po pri-

tužbama – nulta tolerancija za diskriminaciju) sa indentifikacijom diskriminacije na osnovu postojećih zakonskih odredbi; procedurom za postupanje po pritužbama

na diskriminaciju i mehanizmima za borbu protiv diskriminacije – kojim se institucijama mogu podnet pritužbe.

U ime Nacionalnog savita bu-

njevačke nacionalne manjine obuki su prisustvovali **Mirko Bajić**, **Kata Kuntić** i **Nela Ivić**.

N. S.

DEKLARACIJA O UNAPRIĐENJU ODNOSA IZMED SRBIJE I HRVATSKE IZAZVALA REAKCIJE SA BUNJEVAČKE STRANE

Traže isti odnos

Uponediljak, 20. juna, mandatar za sastav srpske Vlade **Aleksandar Vučić** i pridsidnica Republike Hrvatske **Kolinda Grabar Kitarović** potpisali su u Subotici Deklaraciju o unapriđenju odnosa i rišavanju otvoreni pitanja izmed Srbije i Hrvatske, a sam potpis Deklaracije, al i događaji koji su išli nuz to, izazvali su reakcije i sa bunjevačke strane.

Tako je Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine izdo saopštenje koje u cilosti prinosi-mo.

„Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine pozdravlja potpisivanje Deklaracije o unapriđenju odnosa i rišavanju otvoreni pitanja izmed Srbije i Hrvatske, i sa zadovoljstvom konstatuje da pitanje prava na izjašnjenje Bunjevaca više nije tema.

Očekivamo da Republika Srbija ima potpuno isti odnos prema bunjevačkoj i hrvatskoj nacionalnoj manjini, imajuć u vidu da na prostoru severne Bačke živi podjednak broj jedne i druge nacionalne manjine.

Ukazivamo i na neprihvatljiv odnos pojedini medija u izvištavanju o potpisivanju Deklaracije u kojima su nedvosmisleno Bunjevci svrstani u Hrvate („Tavankut mesto u kome žive gotovo svi Hrvati“ i sl)”, stoji u saopštenju kojeg potpisiva **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica BNS-a.

O Deklaraciji je saopštenje izdo i Savez bačkih Bunjevaca, potpisiva ga **Mirko Bajić**, pridsidnik ove političke partije.

„Pozdravljamo potpisivanje Deklaracije o unapriđenju odnosa izmed Republike Srbije i Republike

Potpisivanje Deklaracije u Subotici: Kolinda Grabar Kitarović i Aleksandar Vučić (foto: www.subotica.info)

Hrvatske. Deklaracija je dokaz ispravnosti politike koju vodi Aleksandar Vučić i Srpska napredna stranka.

Činjenica da se pitanja prava nacionalni manjina – srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske manjine u Republici Srbiji, u Deklaraciji vezuju za bilateralni sporazum iz 2004. i Okvirnu konvenciju Savita Evrope iz 1994. godine, konačno otklanja sve insinacije i osporavanje prava Bunjevcima na autohtonost. Na osnovu ovi dokumenata ne postoji ni jedan osnov da se Bunjevcima osporava pravo na lično izjašnjenje o svojoj nacionalnoj pripadnosti i mi očekivamo da se to ubuduće poštuva.

Pozdravljamo iskazana nastojanja da se hrvatskoj manjini pomogne, naročito u oblasti informisanja i kulture, al istovrimeno ukazivamo da je neophodno da se organi Republike Srbije, AP Vojvodine i lokalni samouprava, na potpuno isti način odnose prema svim nacionalnim manjinama.

Triba obezbidit sridstva za „Hrvatsku riječ“, al na istim principima triba obezbidit sridstva i za „Magyar szó“, „Hét nap“, „Libertatea“, „Ruske slovo“, „Bunjevačke novine“..., odnosno pisane medije svi nacionalni manjina. Drugim ričima, Republika Srbija, na svim nivoima vlasti, mora voditi ujednačenu politiku prema ostvarivanju prava svi nacionalni manjina, pri čemu ne može posebno izdvajati el favorizovat bilo koju nacionalnu manjinu, pa ni hrvatsku.

Istovrimeno, ukazivamo na licemeran stav Tomislava Žigmanova pridsidnika DSHV, koji je stao iza leđa Aleksandra Vučića sa zahtevima za rišavanje problema hrvatske manjine, a na izborima je išo protiv politike koju vodi Srpska napredna stranka, napadajući tu politiku na najvulgarniji način. Treba pitati Tomislava Žigmanova zašto nije probleme hrvatske manjine rišava sa svojim prijateljima, Borisom Tadićom, Bojanom Pajićem i Demokratskom strankom, dok je sa njima više od decenije bio zajed-

no u vlasti, a sa kojima je i danas u političkom zagrljaju”, stoji u saopštenju.

Saopštenjom je repliciro i **Žigmanov**, koji je, izmed ostalog, u svom obraćanju istako da se Mirko Bajić, pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca, po ko zna koji put brez razloga obratio javnosti kako bi izno negativne i neutemeljene stavove o rukovodstvu hrvatske zajednice u Vojvodini, al i da potkopava potpisanu Deklaraciju.

Uslidio je novi Bajićov odgovor: „U saopštenju Saveza bačkih Bunjevaca nisam potkopo temeljnu namiru potpisane Deklaracije, nego sam, suprotno tome, pozdravio potpisivanje Deklaracije i namiru koja je iskazana, da pripadnici hrvatske manjine u Republici Srbiji ostvare sva prava kao i pripadnici drugi nacionalni manjina u Republici Srbiji.

Ono što je u saopštenju SBB istaknuto, i što ponovo ističem, jeste da dokumenti navedeni u Deklaraciji garantuju pravo svakom građaninu da se izjasni o svojoj nacionalnoj pripadnosti po svom ličnom osećanju i da očekivamo da se to u budućnosti poštuje kad su Bunjevci u pitanju. To znači da očekujemo da na temelju potpisane Deklaracije Tomislav Žigmanov i njemu slični, pristanu da se bave Bunjevcima i da Bunjevce više ne svrstavaju u Hrvate. Očekujemo takođe, da u primeni Deklaracije, ustanove i udruženja hrvatske manjine u Republici Srbiji brišu iz svoji naziva odrednicu 'bunjevački' i da tako pokažu da poštuju prava drugih, kako što žele da drugi poštuju njihova prava”.

N. S.

U TOKU JE PROJEKAT KOJI ZA CILJ IMA PODRŠKU VLASTIMA U SRBIJI U PROCESU IZMINE ZAKONA O NACIONALNIM MANJINAMA

Konsultovanje sa savitima nacionalni manjina u Srbiji

Visoki komesar OEBS-a za nacionalne manjine i Beogradski centar za ljudska prava sprovode u periodu od 1. juna do 31. decembra 2016. projekat „Nacionalni saveti nacionalnih manjina: analiza pravnog okvira“, a cilj projekta je da se vlastima u Srbiji pruži podrška u procesu izmine zakona kojima se uređiva položaj nacionalni manjina. Rezultat rada biće analiza i preporuka o pridnostima i izazovima u postojećem pravnom okviru kojim su uređeni položaj i ovlašćenja nacionalni savita. Delegacija Beogradskog centra posetila je i Bunjevački nacionalni savit, u sridu, 22. juna, a domaćini su im bili **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica BNS-a, **Mirko Bajić**, pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a, i **Nikola Babić**, podpridsidnik BNS-a.

– Od početka juna obilazimo nacionalne savete, a cilj projekta je izrada analize o pravnom po-

ložaju nacionalnih saveta nacionalnih manjina u svetlu izmene zakona o nacionalnim savetima koja predstoji. Obilazimo savete, ali i nezavisna tela, stručnjake iz oblasti prava nacionalnih manjina, kako bismo prepoznali probleme koji se pronalaze u praksi, ali i kako bi ponudili neka rešenja koja se odnose na te probleme. U tu svrhu smo svim na-

cionalnim savetima u Srbiji poslali upitnike koji se odnose na neka ključna pitanja koja su trenutno nedoumice, poput definisanja pojmova, ovlašćenja... Želimo i da čujemo stavove saveta, jer će nam povratne analize koristiti u izradi analize – istako je Dušan Pokuševski, koordinator projekta Centra.

Da je sastanak bio koristan

potvrđiva i pridsidnica Bunjevačkog nacionalnog savita.

– Dobili smo niz pitanja, odnosno grupa pitanja koja se odnose na funkcionisanje i rad nacionalni savita. Na pragu smo novog Zakona o nacionalnim savitima, a pitanje je šta će se minjat u postojećem okviru. Mora se vidit šta je u stvari savit, kako se finansira, kako funkcionise, kako sarađiva sa organima vlasti na svim nivoima, koji su problemi na koje nailazimo i šta bi moglo bit rišenje u zakonskom okviru. Država, konačno, mora i kazat šta su za nju nacionalni saviti. Mi još uvijek nismo državni organi, mada nas niki tako tretiraju kroz revizore, trezorske račune, kontrole... Sad pridstoji pronalaženje rišenja, odnosno da se utvrdi uloga savita. OEBS, ko organizacija koja vodi brigu o nacionalnim manjinama svakako ima važnost i težinu – istakla je dr Kujundžić Ostojić.

N. S.

ODRŽAN SASTANAK KOORDINACIJE NACIONALNI SAVITA

Kreće novi mandat

U ponedjeljak, 20. juna, u prostorijama Nacionalnog savita slovačke nacionalne manjine u Novom Sadu, održan je novi sastanak Koordinacije nacionalni savita kojoj redovno prisustvuju i predstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

Kako ističe **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, predsjednica BNS-a, ovo je bio posljednji sastanak u domaćinstvu slovačke zajednice.

– Jednogodišnji mandat je istekao, a već se otprija znalo da će nov predsjednik doći iz reda Bošnjačkog nacionalnog savita. Naime, funkcije se rotiraju, tako da nacionalna manjina koja je davala podpredsjednika sada daje predsjednika. Kad je počeo rad Koordinacije, iz slovačke zajednice je biran predsjednik, iz bošnjačke podpredsjednik, jel mora biti predstavnik iz Vojvodine i južnog dila Srbije. U narednu godinu dana će, dakle, predsjednik biti iz bošnjačke zajednice, dok mjesto podpredsjednika pripada mađarskoj zajednici. Predsjednik Bošnjačkog nacionalnog savita je ulogu predsjednika Koordinacije povirio Esadu Džudži, dok je Jene Hajnal, predsjednik Mađarskog nacionalnog savita bit podpredsjednik Koordinacije – objašnjava naša sagovornica.

Osim izbora novog rukovodstva za naredni mandat od godinu dana, bilo je i divana koji se tiču svi nacionalni zajednica u Srbiji.

– Ponovo smo analizirali Akcioni plan u vezi sa Poglavljem 23, mada je to već završeno, pa možemo samo posmatrat da li se zaključci iz Akcionog plana sprovedu, el ne. Takođe, mogli smo čuti i refretat o tom dokle se stiglo u pisanju novog Zakona o nacionalnim manjinama. Na žalost, nije tušta urađeno, održan je sastanak prije otprilike godinu dana, a posli tog se ništa nije desilo. Slična je situacija i u Zakonu u nacionalnim savitima, Načinjeni su tek prvi koraci, a sve

ostalo i dalje stoji. Na kraju se divanilo o temi obrazovanja, šta je urađeno, koje su naše reakcije na nova pravila... Zaključke smo poslali u Ministarstvo, a pritpostavljam da se čeka da se završe poslovi oko izbora nove Vlade Republike Srbije, pa da se divani nastave.

Zajednički rad predstavnika svih nacionalni savita u Srbiji koji imaju dosta zajednički problema je, kako kažu iz Bunjevačkog nacionalnog savita dobar put na lakšem i bržem ostvarivanju prava.

– U protekli godinu dana je održan niz sastanaka, dosta se radilo, i vidilo se da je rad Koordinacije bio dobar i koristan. No,

sad bi bilo dobro da se napravi i korak više, da se formira jedan ekspertski tim koji će, sa aspekta prava, proanalizirat šta je ono što je nama svima potrebno u izradi novog Zakona o nacionalnim savitima i pravima nacionalni manjina. Da mi budemo ti koji ćemo priložiti zakonska rješenja, da mi znamo šta je ono što nam treba i šta moramo tražiti, a ne da nam kake, na primer, nevladine organizacije, nude svoja rješenja. Svakako bi bilo dobro da se ponovo aktualizuje priča oko borbe da tako formirano tijelo ima značajno veću težinu nego što je to sada slučaj – dodaje na kraju dr Kujundžić Ostojić. N. S.

ODRŽANA GODIŠNJA SKUPŠTINA UG „BUNJEVAČKO KOLO”

Članovi UG „Bunjevačko kolo” na Skupštini

Na putu čuvanja nacionalne baštine

Utorak, 28. juna, UG „Bunjevačko kolo” održalo je redovnu Godišnju skupštinu, kojom je prisidavala podpridsidnica Udruženja **Aleksandra Medurić Kalčan**.

Tom prilikom je podnet i pročitan izvištaj o radu ko i finansijski izvištaj za prošlu godinu, te plan rada za tekuću, 2016. godinu, koji su jednoglasno usvojeni.

Kako je naglašeno, 2015. godinu je obilježilo obilje aktivnosti, posebno rad slamarske i likovne sekcije – „Umitničkog studija Bunjevačkog kola”, čije je učešće na izložbama, smotrama i kolonijama bilo uspješno i ovinčano mnogobrojnim nagradama.

Prisutnim članovima Udruženja obratio se pridsidnik **Dejan Parčetić**, a tom prilikom izrazio je zafalnost svim članovima Udruženja na postignutim rezultatima, s nadom da će „Kolo” i ubuduće

Izvestilac, pridsidnik Nadzornog odbora, Nikola Žuljević

jednako vridno raditi.

Kad je rič o planovima za tekuću godinu, oni se već uveliko sprovede u skladu sa planom i mogućnostima Udruženja koje će i dalje nastojati da kroz svoj rad i aktivnosti doprinosi očuvanju kulture, tradicije i nacionalnog identiteta Bunjevaca u Somboru. **R. P.**

AKTIVNOSTI BUNJEVAČKOG MEDIJA CENTRA IZ SOMBORA

Retrospektiva rada tokom škulske 2015/16

Članovi Bunjevačkog media centra u Somboru, prid kraj škulske godine, sumirali su svoje aktivnosti. Bila je ovo prilika da se većina članova okupi na lipo druženje i da se prigledanjem video materijala nastali tokom godine dana rada, podsite i analiziraju svoje aktivnosti.

Tako su prikazane reportaže i video zapisi počev od „Bockove” ekskurzije, radionica, časova joge za najmlađe, upoznavanja sa podvodnim svitom, radionica za izradu božićni ukrasa, svečani frizura, izrada ranilica za tice tokom zimski miseci, uskršnje izložbe...

Članovi Medija centra u Somboru saglasili su se da je lipo sitit se ovaki interesantni i edukativni druženja, al je isto tako lipo zajednički provest vrime nuz prilistavanje „Bocka”, crtanje, sokić i muziku, a oni najhrabriji i talentovani za igru, kraj škulske godine su obilježili nuz ples.

– Završetkom još jedne škulske godine dica će se odmoriti od obaveza, al druženje članova Medija centra biće nastavljeno i tokom raspusta, što će doneti nove teme i inspiracije za tekstone i ilustracije koje će se čitat na somborskoj strani „Bocka”, lista za mlade na bunjevačkom – naglasila je pridsidnica Medija centra **Stanislava Lutkić**.

R. P.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JUN

Deklaracija o unapriđenju odnosa

Pridsjednik Vlade Republike Srbije **Aleksandar Vučić** sastao se u ponedjeljak, 20. juna, sa predsjednikom Republike Hrvatske **Kolindom Grabar Kitarović**. Zvaničnici su potpisali u Gradskoj kući u Subotici Deklaraciju o unapriđenju odnosa i rješavanju otvoreni pitanja Srbije i Hrvatske. Premijer Aleksandar Vučić tom prilikom kazao je da mu je zadovoljstvo što mož bit domaćin ovom susretu i dodo:

– Imali smo dobre i konstruktivne razgovore o mnogim temama sa kojima se susrećemo. Potpisana Deklaracija i politička izjava je dokaz da želimo da se naši odnosi unapređuju, i to ne samo kroz šest tačaka, nego i suštinski. Posetili smo Dalj i Donji Tavankut, a uglavnom je bilo reči šta je to što bismo i jedni i drugi morali da uradimo i da popravimo, a tiče se prve tačke Deklaracije – pitanja odnosa prema pripadnicima srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske u Srbiji. Sa predstavnicima HNV i hrvatske zajednice imao sam nimalo lak, ali otvoren razgovor i obećao sam podršku po raznim pitanjima, od asfaltiranja puteva, podrške kulturnim ustanovama, najbitnije je da smo krenuli u popravljivanje situacije sa udžbenicima i nema više nijedne političke prepreke.

Premijer je dodao i da je nov gradonačelnik Subotice već dobio zadatak da asfaltira dve ulice u Tavankutu, a premijeru Pokrajinske Vlade **Igoru Miroviću** naložio je da nađe sridstva za finansiranje „Hrvatske ričei“. Što se tiče drugi tačaka Deklaracije, premijer je napominio da je veoma važan odnos prema Evropi i svitu, da podržava saglasnost da dve države zajedno nastupaju po pitanju izbegličke krize, borbe protiv terorizma, a ono što je od bilateralnog značaja jeste rješavanje granične linije izmed Srbije i Hrvatske.

– Važno je da se problemi reše i da ne postoje teritorijalne pretenzije ni

sa jedne ni sa druge strane. Dakle, želimo da živimo u miru i popravljamo atmosferu – naglasio je premijer i dodo:

– Razlika između ove Deklaracije i onoga što smo imali ranije jeste što smo danas suštinski razgovarali, a ti razgovori nisu bili nimalo laki. Odnosi između Srbije i Hrvatske su kičma za dobre odnose u celom regionu, ali i značajni prema EU. Ovaj susret nije tražio niko sa strane, nego smo mi tako odlučili i nadam se da ćemo imati još ovakvih događaja koji će doneti boljitak za obe zemlje.

Po ričima predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović, susret je planiran nekoliko meseci, jer su obe strane želele da održe vrlo sadržajne susrete, koji će u budućnosti uroditi konkretnim rezultatima.

– Razgovarali smo o pitanjima koja opterećuju odnos dve zemlje, ali i na licu mesta, u Dalju u Hrvatskoj i Tavankutu u Srbiji, upoznali se sa problemima i izazovima sa kojima se susreću srpska i hrvatska zajednica. Razgovarali smo i o prilikama koje su ispred nas i fondovima EU koje možemo iskoristiti i koji su nam na raspolaganju – kazala je Kolinda Grabar Kitarović.

Po mišljenju predsednice Hrvatske, već godinama u rješavanju otvorenih pitanja nije učinjeno mnogo toga i zbog toga su održani razgovori izuzetno bitni.

– Zafaljujem se premijeru Vučiću što se već na današnjem susretu sa predstavnicima Hrvata obavezao na vrlo konkretne korake u rješavanju brojnih pitanja, posebno kada je rič o njihovom životnom standardu i negovanju vlastite kulture, jezika, i obrazovanja – naglasila je Grabar Kitarović i dodala:

– Verujem da smo do sada u obe zemlje imali problema i jednim delom zbog nedostatka komunikacije. Kada je reč o srpskoj zajednici u

Hrvatskoj, moram kazat da svi mi želimo bolji život i da je još previše problema u privredi, socijalnom i penzionom sistemu koji opterećuju sve građane. Svima nam je zajednički cilj da zadržimo mlade ljude, da u inostranstvo ne odlaze puni autobusi svakog dana. Takođe razumem i sprsku zajednicu i lično se obavezujem da ću učiniti sve kako bi podržali ne samo kulturu i međusobno razumevanje, neko i rešavali konkretne probleme sa kojima se ljudi svakodnevno suočavaju.

Prija potpisivanja Deklaracije i posite Subotici, zvaničnici su positali i Donji Tavankut, di ji je dočekao veliki broj meštana, a potom obišli HKPD „Matija Gubec“ i Galeriju Prve kolonije naive u tehnici slame.

Subotica dobila novog gradonačelnika

Bogdan Laban, nositelj izborne liste „Aleksandar Vučić – Srbija pobeđuje“ i pridsednik Gradskog odbora Srpske napredne stranke, novi je gradonačelnik Subotice izabran na 2. sidnici Skupštine grada. Od 62 važeća listića odbornika, 48 ih je glasalo za, a nji 14 bilo je protiv. Za zamenicu gradonačelnika izabrana je **Timea Horvat** iz Saveza vojvodanski Mađara, a za članove Gradskog vića imenovani su **Nemanja Simović** zadužen za sport i omladinu, **Nebojša Daraboš** za turizam i regionalnu saradnju, **Ilija Đukanović** za socijalna pitanja, **Nataša Aleksić** za obrazovanje, **Miroslava Babić** za kulturu, **Šimon Ostrogonac** i **Akoš Ujheji** za poljoprivredu. Za zaminika pridsidnika Skupštine izabran je **Veljko Vojnić** iz SNS-a. Na sidnici su usvojene i odluke o dodili priznanja „Dr. Ferenc Bodrogrvári“, za koje su pridožene **Natalija Raičević** (profesorica klasičnog baleta), **Monika Čik** (profesorica mađarskog jezika i književnosti) i **Željka Zelić** (diplomirana

novinarka). Odbornici DSHV-a nisu dali svoje pozitivno mišljenje o pridoženim članovima Gradskog vića, zaminiku gradonačelnika i zaminiku Skupštine grada, jer, prema ričima **Tomislava Žigmanova**, prvi put, ne samo u modernoj istoriji, nego jedno duže vreme, u izvršnim i zakonodavnim segmentima Grada Subotice nema pridsavnik hrvatske zajednice. Reagujući na ovaki stav odbornik **Gojko Radić** je podsitio Žigmanova da je na svim nivoima DSHV odlučio bit dio političke manjine koja je imala male šanse na nedavno završenim izborima i da su „sami izabrali da budu u drugom planu“. Bivši gradonačelnik **Jene Maglai** zamerio je pridsidavajućem što nije odobrio kraću pauzu da odbornici prija glasanja pogledaju materijal u kojem se nalaze kandidati za članove gradski vića, napominjući da je na prvi pogled primetio da je ova lista sastavljena od političara, a ne od stručni ljudi. Maglai je kazao da njegova odbornička grupa neće podržat izbor gradonačelnika i članova GV, ali je u isto vreme, svestan podrške većine, pozeleo sriću novom gradonačelniku i njegovim pomoćnicima.

Odbornica **Josipa Ivanković** kazala je da dosta pridoženi članova GV ne poznaje, al se ipak osvrnila na jednog i izrazila sumnju da je on kvalitetan kadar za tu poziciju. Naime, na čelo resora sporta i omladine se ponovo vratio **Nemanja Simović**, a odbornica je kazala da Simović nije prava osoba. Nakon dugotrajne rasprave uslidilo je tajno glasanje na kojem je pridož gradonačelnika, njegovi pomoćnika i članova GV dobio većinsku podršku, 48 za i 14 protiv, što znači da je i pet odbornika iz opozicije podržalo pridože. Evo šta je nov gradonačelnik kazao:

– Prioriteti su da nastavimo stvaranje novih i boljih poslovnih ambijenata za otvaranje novih radnih mesta, dovođenje novih investitora, proširenje industrijske zone u slo-

bodnoj zoni u Malom Bajmoku, ulaganje u turističku banju Palić, kao i komunalna i saobraćajna infrastruktura. Dakle, potrebno je urgentno sanirati infrastrukturu, pojedine škole. Jedan od prvih zadataka je uređenje ulica u Tavankutu pošto kada smo obilazili mesto sa premijerom Aleksandrom Vučićem, on nije bio zadovoljan kako izgledaju ulice i saobraćajnice. Ali, postoje problemi i u Hajdukovu, Žedniku, Paliću i svi će imati podjednak tretman.

On je još reko i da je SNS moderna stranka u kojoj su članovi predstavnici svih nacionalni zajednica i nikome nikada neće nikada prebrojati krvna zrnca, već će svi zajedno učestvovati u vlasti.

– Kao što ste mogli da vidite, na listi „Aleksandar Vučić - Srbija pobeđuje“ na gradskom nivou bili su i Mađari, i Hrvati i Bunjevci. Ona je bila prava „Subotica u malom“ i mi se time ponosimo. Pored toga, SNS je i na nivou Republike i na nivou Pokrajine u koaliciji sa SVM. Subotica se svojom multikulturalnošću i multinacionalnošću uvek ponosi, i to je bogastvo koje vekovima čuva i neguje. Suživot i tolerancija ovde nisu samo prazne reči, već realnost – kazao je nov gradonačelnik Subotice.

Dodijeljena su priznanja učenicima, učesnicima „Inove 2016“

Član Gradskog vića zadužen za oblast obrazovanja, **Blaško Stantić**, uručio je priznanja učenicima osnovni i sridnji škola, za ostvarene rezultate na 16. Izložbi inovacija učenika zagrebački osnovni, sridnji škola i studenata sa međunarodnim učešćem pod nazivom „Inova-mladi 2016“, koja je održana u Zagrebu. „Inova-mladi“ je tradicionalna izložba dostignuća mladi zagrebački inovatora koja se od 2001. godine svake godine održava u maju. Izložba okuplja sve generacije od priđškolskog uzrasta pa do studenata, nuz učešće inovatora iz skoro svi država regiona. Ove godine izložba je okupila oko 400 izlagača koji su predstavili inovacije uglavnom u tehničkim predmetima, al su se mogle viditi i novine iz svi ostali oblasti. Naš grad već petu godinu zaredom učes-

tvuje na ovom takmičenju. **Ivan Jurić**, predsjednik Saveza Udruženja pedagoga tehničke kulture grada Zagreba kazao je:

– Pokrenuli smo ovu suradnju prije nekoliko godina, koja se svake godine sve više razvija, posebno na zadovoljstvo dice koja su iz Subotice i okolnih mesta, bila u Zagrebu. Deca su se izuzetno predstavila na Izložbi inovacija, svojim radovima i ponašanjem. Dodela nagrada je bila par nedelja nakon takmičenja, pa smo odlučili da bi bilo dobro da delegacija iz grada Zagreba dođe i lično uruči deci osnovnih i srednjih škola zaslužene medalje.

Suboticu su ove godine u Zagrebu predstavljali učenici iz Tehničke škole „Ivan Sarić“, i osnovni škola „Matija Gubec“, „Kizur Istvan“, „Ivan Milutinović“ i „Matko Vuković“. Blaško Stantić, član Gradskog vića zadužen za oblast obrazovanja, dodao je slideće:

– Grad je taj koji stvara uslove da bi saradnja, kako osnovnih tako i srednjih škola, mogla da se odvija na dobrobit učenika. Upravo je „Inova-mladi 2016“, pružila mogućnost mentorima i profesorima da razmene svoja znanja i iskustva, a učenicima ovo predstavlja jedan dodatan uspeh u daljem školovanju.

Proširuje se Dom „Kolevka“

U Domu za dicu ometenu u razvoj „Kolevka“ položen je kamen temeljac za izgradnju objekta u kom će bit smešteni maloletni migranti brez roditeljskog staranja. Izgradnju objekta švajcarska Agencija za razvoj i saradnju finansiraće sa oko 24 miliona dinara, a u njemu će bit smešteno 16 dice. Kroz Srbiju je do sada prošlo čak 600 iljada migranata, a po ričima **Aleksandra Vulina**, ministra za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, nijedno dite nije ostalo brez pažnje nadležni centara za socijalni rad.

– Nije bilo slučajeva dece koja su u potpunosti bila bez roditeljske pratnje, već oni obično putuju sa rođacima ili vršnjackim grupama i imaju pratnju odrasle osobe ili se, pak, trude da dođu do zemlje u kojoj su njihovi roditelji, zbog čega Srbija

predu-zima i aktivnosti na spajanju porodica – istakao je ministar Vulin i dodao:

– Ovaj i drugi objekti nastali su kao posledica migrantske krize, ali ovo je i naša obaveza po kojoj mi moramo da obezbedimo ovakve smeštajne kapacitete, upravo za ove namene. Nije realno očekivati da Srbija sama, svojim budžetskim sredstvima odgovori na migrantsku krizu i zato je veoma važna pomoć donatora. Inače, osim ovog, slični centri biće izgrađeni na celoj migrantskoj ruti kroz našu zemlju, odnosno u Nišu i Beogradu, i to zahvaljujući sredstvima inostranih donatora. Izgradnja ovog doma omogućena je kroz ugovor između dve zemlje o migracionom partnerstvu – kazala je **Izabel Perić**, direktorica švajcarske Agencije za razvoj i saradnju u Srbiji.

– Švajcarska je za programe iz oblasti migracija do sada, u poslednje četiri godine, uložila 4,3 miliona evra. Od toga jedan milion je bio raspoređen tokom migrantske krize. Jako je dobro i bitno da se ovakvi projekti rade sa institucijama sistema kako bi ove usluge ostale na korišćenje i posle njegovog isteka. „Kolevka“ je i do sada bila utočište za maloletne migrante, ali sa roditeljskom pratnjom. U protekle dve godine tu je privremeno bilo smešteno oko 80 dece, koji su zajedno sa roditeljima boravili po sedam dana. I do sada smo se susretali sa prihvatom maloletnih migranata, ali nismo imali adekvatne uslove. Ovim objektom ćemo moći da pružimo najkvalitetniji smeštaj za maloletne migrante koji prolaze kroz našu zemlju. Imamo određeno iskustvo i kapacitete da u narednom periodu, dok traje migrantska kriza, radimo ono što se od nas očekiva – naglasio je **Nenad Kozomora**, direktor Doma „Kolevka“.

Gradsko udruženje penzionera proslavilo godišnjicu

Gradsko udruženje penzionera je u Restoranu „Spartak S“ nuz prigodan program i prisustvo mnogobrojnih gostivi obilježilo sedam decenija postojanja. Gradsko udruženje penzionera je

sa oko 15 hiljada članova, prema ričima državnog sekretara u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, **Nenada Ivaniševića** jedno od najorganizovanijih u Vojvodini.

– Gradsko udruženje penzionera je možda jedno od najorganizovanijih i na teritoriji Srbije, održalo ih je zajedništvo. Danas bi se trebalo setiti gospodina Bele Jurkovića, koji nije više sa nama. On i gospođa Lučev dali su jedan nemerljiv doprinos u onome što radimo zajedno sa njima i mi iz Ministarstva za rad i socijalna pitanja. Ljudi koji brinu o penzionerima omogućili su da penzioneri u Subotici žive bolje – kaže Ivanišević.

U Udruženju kažu da su penzionerima na raspolaganju brojne sekcije poput kulturnih i zabavnih, različiti programi, kao i mogućnost za korišćenje rekreativno-zdravstvenih kapaciteta u našoj zemlji.

– Brojno članstvo pokazuje da se mi u radu trudimo da penzionerima zaista obezbedimo uslove da kvalitetnije provode vreme kad god smo u mogućnosti. Imamo podršku od svih gradskih institucija, a najveća podrška nam je **Nenad Ivanišević** iz Ministarstva za rad, zapošljavanje boračka i socijalna pitanja – istakla je **Dragica Lučev** i dodala:

– Sa svim onim što smo radili za ovih sedamdeset godina, možete se upoznat u našoj monografiji koju smo specijalno izdali povodom jubileja. Kvalitet našeg rada dokazuje i novih 1.000 članova.

Na Paliću svečano otvorena još jedna turistička sezona

Na Paliću je i zvanično počela 171. litnja turistička sezona, tokom koje će posetioći moći da uživaju u brojnim kulturnim i zabavnim sadržajima.

– U planu je da litnja sezona bude produžena, odnosno da ona traje cile godine. Kulturni život biće znatno bogatiji, tako što ćemo neke manifestacije, koje se održavaju u gradu, prebaciti u prelepi ambijent Palića – najavio je **Nebojša Daraboš**, član Gradskog veća za turizam, investicije i međunarodnu saradnju.

K. S.

SUZANA KUJUNDŽIĆ OSTOJIĆ
STIGLA DO DOKTORSKE DIPLOME

Kroz groktalice pratila put i istoriju Bunjevaca

bilo je trenutaka kad sam mislila da neću moć stignit do kraja. No, u poslednji godinu dana sam pronašla snage za intenzivan rad i rezultat je stigo.

Nije svaka pisma u desetercu groktalica, u literaturi se moralo eksplicitno pronać da su se ovaki pisme pivale i izvodile na specifičan način.

– Mirodavne su mi bile tri zbirke i još jedna u kojoj je bilo 25 groktalica. Bilo je dosta varijanti, priplitanja... Takođe, bilo mi je bitno pronać imal takih groktalica i kod Srba i Hrvata, dal ima sličnosti sa bunjevačkim... Uspila sam nać i bunjevačke groktalice u „Erlangenskom rukopisu“, koji datira iz 17. i 18. vika. Rić je o materijalu koji je skupljan po tadašnjoj Vojnoj krajini. Prisustvo groktalica u tom rukopisu je potvrda da mi dolazimo sa ti prostora. Jel, kome bi se pivale pisme na ikavici o nama poznatim junacima da tamo nije bilo Bunjevaca. Tušta toponima koje se spominju nam danas nisu poznati, al sam uspila pronać i mista koja se spominju i koja su zaista postojala. Najpomnijaniji grad u groktalicama, a ima ih oko 100 zapisani i saču-

vani, jeste Senj. Iz tog se mož zaključit da je Senj bio zadnja stanica naše selidbe. Krenili smo od Bosne, Hercegovine i Like, stigli do Senja, a po meni, otaleg dolazimo u krajeve u kojima smo danas. Iz ti krajeva nosimo i jak izražaj ikavice i uticaj cakovizama. Jezik strahovito dobro pokazuje tušta putokaza koji nam danas možda nisu jasni. Tako, na primer, rić „banak“, koji kod nas, Bunjevaca, znaći prostor oko peći di se grije, a na prostorima Senja pronalazimo objašnjenje da je to u stvari bila klupa na barki, di se moglo prileć, odmorit se i malo ugrijat. Nakon Senja, di smo postali otprilike ovaki kaki jesmo, došli smo na prostore Južne Ugarske, odnosno današnje Vojvodine. Okruženi drugačijim narodima, običajima koje nismo lako prihvatili, ostali smo virni našoj kulturi, mentalitetu i tako smo sazrili ko nacionalna zajednica.

Prema rićima naše sagovornice, groktalice su zanimljive, al i poućne. Kroz nji se opisiva kako funkcionise jedna porodica, daju se saviti mladencima kako da se ponašaje, al, što je još važnije, otkrivaje mentalitet Bunjevaca koji i danas

Suzana Kujundžić Ostojić završila je na najlipši način višegodišnje bavljenje istraživaćkim radom koji je ko rezultat dono doktorsku diplomu na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Tema doktorata bila je „Antropološka funkcija i znaćenje groktalica kod baćkih Bunjevaca“, mentor je bio **prof. dr Branko Ćupurdija**, a u komisiji **prof. dr Saša Nedeljković** i **prof. dr Slavica Garonja Radovanac**.

Od, sad dr Suzane Kujundžić Ostojić, saznajemo da izbor teme nije bio nimalo slučajan, te da je ta tema „golica“ duži niz godina.

– Bila sam student treće godine književnosti kad sam se prvi put susrla sa groktalicama. Bilo je to iznenaćenje za mene, jel nisam dotad znala da Bunjevci imaju epske junačke pisme. Poš-

to mi je to bila struka, istog momenta se javila fascinacija groktalicama. Sićam se da sam tad razmišljala i o tematici pisama, znaćenju... Vremenom se klupko odmotavalo, a sa groktalicama sam se ponovo susrla 2003. godine, na Festivalu bunjevačkog narodnog stvaralaštva, kad sam već završila i magistraturu. Poćela sam se ozbiljnije baviti temom groktalica, to je nikako zriilo u meni, i 2008. godine sam upisala postdiplomske studije, dok je tema usvojena na naučnonastavnom veću 2009. godine – divan dr Kujundžić Ostojić, pa nastavlja:

– Izrada doktorskog rada trajala je dosta dugo. Prvi nekoliko godina bilo je posvećeno prikupljanju građe, ćitanju razni knjiiga... Dosta se to sve odvućlo i

pripoznavamo, kroz teško prihvatanje novi stvari, kroz uzdržanost prema svemu što je novo.

Med brojnim pismama groktalicama jedna se posebno izdvaja.

– Groktalica koju moram izdvojiti je „Ženidba Vidak kapetana”. To je pisma koju Bunjevci nisu doneli, nego je ona ispisana ode. Ispivo ju je slipi kantor Stipe, ispred Franjevačke crkve. U toj pismi Vidak kapetan odlazi rad divojke u Hercegovinu, u stare bunjevačke krajeve, dovodi je u bilu kolu, osvaja Suboticu... Cilj ove pisme je svakako bio da se u nju upakuju bunjevačka is-

torija, seobe, da se ne zaborave. Jel, groktalice su se kadgod izvodile prid tušta publike, na babinama, divanima, prelima pa i u svatovima. Čak se kadgod zovu i svatovske, jel je bio običaj da se upravo tom prilikom izvode. Ne znamo, međutim, pouzdano u kom tačno trenutku, al se mož pritpostaviti da su izvođene kad bi prošle ceremonije, te kad bi bilo vrime za druženje i gošćenje.

Vridnost ovog doktorata je i u tom što je on posto polazište za kaka nova istraživanja.

– Sva građa koja postoji i koja

mož osvitliti groktalice je po prvi put poslaga na jedno msto. Time se otvara mogućnost za mnoga istraživanja u raznim pravcima. Sigurna sam da se na groktalicama mož raditi bar još deset godina, al tako da ni jedan dan ne propadne i da se uvijek što-god novo nađe.

Dr Kujundžić Ostojić uspila je da kroz divan o groktalicama objasni divan o Bunjevcima, a, kako kaže, potrudila se da taj divan bude dostupan i drugima.

– Pridstoji još jedno godinu dana posla da se ovo prilagodi i pripremi za štampu u vidu jedne

naučno-popularne knjige za sve one koji žele da saznaju štogod više o svom narodu.

Pri kraju divana otkrivamo i namire da se „škulovanje” i nastavi.

– Volila bi da nastavim i postdoktorske studije. No, za to je potrebno da se ostvari dosta uslova. Potrebni su vrime, sridstva, al to zahtiva i tušta odricanja. Tokom ovi godina često je trpila i porodica, koja mi je bila velika podrška. Svakako da bi volila nastaviti raditi na ovoj građi, odabrala bi jedan od dilova i istražila do kraja.

N. S.

U funkciji održavanja bunjevačke etničke zajednice

„... Uzimanjem dubokog glasa iz grla - tremolom, ove pisme, u pradomovini su izvodili muškarci u pratnji gusala, da bi se nakon selidbe u ravničarske krajeve gusle vrmenom izgubile, a pivanje su priuzele starije žene. Bunjevci ove pisme, ko svojevrсни vid etničkog pamćenja, nazivaje i starovinske – želeć ji i time obiluziti, ko dio svog kulturno – istorijskog nasliđa koje su doneli sa sobom...

... Ako tu folklornu grupu posmatramo iz niza kategorija: od socijalne, kulturne, ekonomske, polne, religijske, nacionalne, naši rezultati će bit širi. Ukoliko ji dopunimo i sa istorijografskim, funkcionalno-strukturalnim i uporednim pristupom dolazimo do zaključka da su groktalice nastale u funkciji održavanja bunjevačke etničke zajednice, a da mnogi istorijski nanosi koji se nalaze u sadržaju pisama korespondiraju sa onda-

šnjom društvenom situacijom kod Bunjevaca...

...U sadržaju zapisani pisama nalaze se brojni junaci: Marko Kraljević, Ivo Senjanin, Pletikosa Marko, Šestokrilović, senjski uskoci i junaci, Herceg Stipan; toponimi koji upućivaje na msta iz koji su se Bunjevci doselili u Bačku - ko što su Krajina, Bunić, Radunić, Senj, vr planine Malovan, Poljice, Glamoč, Biograd, Bosna; zatim motivi: drvo narandže, smokve, more, brodovi i šajke, što dokazuje da ove pisme nisu mogle nastat na prostoru na kojem Bunjevci danas žive...

...Istraživanjem dokumentarni zapisa o groktalicama i njevim izvođačima dolazimo do zaključka da se one nisu izvodile za bilo kakvu naknadu, bilo u novcu el u kakim prihranbenim artiklima, što je bila praksa za izvođenje kraljica el koledara. Izvođenje grok-talice značilo je čast i ugled u društvu za izvođača...

...Imajući u vidu sve navedene segmente o groktalicama zaključili smo, pod 1.) da su groktalice nastale ko usmeno narodno stvaralaštvo u funkciji održavanja bunjevačke

etničke zajednice u njevoj pradomovini, prija doseljavanja na njev sadašnji životni prostor, što potvrđivaje toponimi koji se javljaju u pismama; 2.) da groktalice gube svoju društvenu etničko-kulturnu ulogu uporedo sa razvojem nacija na prostoru savremene Srbije i Mađarske, zafaljujuć odsustvu društveno-kulturne aktivnosti bunjevačke inteligencije na izgrađivanju modernog bunjevačkog nacionalnog identiteta; 3.) zaključak da groktalice sadrže poetski i saznanjni potencijal stvaralaštva značajnog za izgradnju savremenog bunjevačkog nacionalnog identiteta. Uporište toj ideji daje posebnost bunjevačko etničko-kulturni karakteristika groktalice.

Groktalice su važan oblik narodnog poetiskog iskazivanja Bunjevaca u kontinuitetu od njevi migracija priko dinarskog područja u vrmenu osmanske ekspanzije, posebno od vrmena stabilizacije Vojne krajine u XVIII veku, i svi nedaća koje su ji kasnije čekale.”

(dilovi sa odbrane doktorskog rada na Filozofskom fakultetu u Beogradu)

PRISKAKANJE VATRE NA SVETOG IVANA CVITNJAKA

Da se tradicija ne zaboravi

U okviru obilježavanja „Dana Dužijance”, jednog od četiri nacionalna praznika bunjevačke zajednice u Srbiji, nalazi se niz manifestacija koje najavljuju da se bliži datum centralne proslave (15. avgust). Treću godinu se u obilježavanje uključilo i Udruženje građana „Bunjevačka vila” iz Male Bosne, koje se trudi da se od zaborava sačuva jedan od, danas neobični, običaja.

– Podsićamo se jednog starog običaja, da se na dan Svetog Ivana Krstitelja, pale vatre i priskaću. Vatre su se kadgod palile po salašima, na drumovima, a sada smo to prineli u selo, da svit mož bliže pogledat i podsiti se kako je to kadgod bilo – kazala je Nela Ivić, pridsidnica UG „Bunjevačka vila” iz Male Bosne.

I dok su cure obučene u narodnu nošnju plele vince od poljskog cvića, kraj nji je, da im da koji savit, al i pokaže kako se to radi, bila Marija Maca Bošnjak. Kako smo to već i navikli, od Marije Bošnjak se moglo više saznati o običaju koji je danas već pomalo zaboravljen. Kako je kazala, i paljenje vatre je jedan od koraka za što bolju žetvu.

– Rič je o običajima na dan

Svetog Ivana Krstitelja, el kako ga zovu u narodu Svetog Ivana Cvitnjaka. Vatra se pali da bi koren žita pristo rast, odnosno da zrno buja. Takođe, vatra je bila simbol zaštite polja od udara groma, požara... Postoji još jedan

sačuvaje od žuljeva i problema. Jel, kadgod je cio poso oko žetve rađen ručno, a bilo je tu potribno proilit tušta znoja da se obezbidi žito za nov kruv. Ulogu u svemu ovome imaju i najmlađi, oni su zaduženi za branje poljskog

Dok se vatra nije strnila i dok žerava nije bila spremna za „ga-

običaj, kada vatra izgori, onda se rukama i nogama razgrče žerava, a sve u cilju da se noge i ruke

cvića, a to je ujedno i način da se uključe u očuvanje običaja od zaborava – dodala je ona.

ženje”, priliku da priskoče vatri iskoristila su i dica, koja su za tu priliku bila obučena u narodne nošnje, al i brojni gosti koji nisu tili zaobać Malu Bosnu. N. S.

BUNJEVAČKI KULTURNI CENTAR „BAJMOK” ORGANIZUJE NIZ MANIFESTACIJA U NAREDNOM PERIODU

Lito puno dešavanja

Bunjevački kulturni centar „Bajmok” organizuje ove godine niz manifestacija, a zanimljivo, velik broj će bit održan upravo tokom lita. Branko Pokorni, pridsidnik ovog Centra, ističe da je velik broj događaja tokom lita, jel su oni vezani za određene datume, sveće... I dok smo na niki od nji već navikli, projekat „Bajmočke seoske dužijance” je novost.

– Po prvi put u kompletnoj organizaciji stojimo iza Dužijance. I prija je bilo ponuda da se mi, u BKC „Bajmok” uključimo u organizaciju seoske Dužijance, kako od strane meštana, tako i svećenika bajmočke crkve, jel već dosta dugo prate naš rade i mogli su dosad vidit da manifestacije koje imamo, dosta dobro organizujemo. Oko Dužijance smo divanili lanske godine, kad smo bili suorganizatori. Bila je to prilika da izbliza vidimo šta ta organizacija zahtiva, koliko čeljadi, koliko novaca. Konstatovali smo da imamo potencijala da iznesemo jedan ovaki projekat, konkurisali smo s njim Sekretarijatu za kulturu i javno informisanje AP Vojvodine, a nuz podršku Bunjevačkog nacionalnog savita, odobrena su nam i određena sridstva – divani Pokorni za „Bunjevačke novine”.

Projekat Dužijance podiljen je u više dilova. Niki su već odradeni, poput blagoslova žita, izložbe radova od slame, risa, radionica za pletenje slame, a u nedilju, 10. jula, biće i centralni dio proslave.

– Tog dana ćemo se, prvo okupit u prostorijama KPD „Jedinstvo Edšeg”, otkaleg kreće povorka fijakera i čeljadi u bunjevačkoj nošnji, a centralne ličnosti

biće, naravno, bandaš i bandašica. Defile će ić do crkve Svetog Petra i Pavla, a nakon tog slidi povratak u KPD „Jedinstvo Edšeg”. Biće to prilika da fijakeri prođu i malo kroz sokake Bajmoka, da čeljad vidi kako izgleda ova svečanost i koliko

je ona važna za nas, Bunjevce, al i za sve zemljoradnike u čijem je poslu najvažnije obezbidit dosta kruva za sve. Kad se svi ponovo okupimo, uslidiće zajednička užna, a za veče je zakazano „Bandašicino kolo”.

Kako ističe Pokorni, u organizaciju i izvedbu Dužijance uključeno je 20-tak čeljadi, a biće tu još 40-tak dice u nošnji...

Od prošle godine, u BKC „Bajmok” su uveli još jednu aktivnost, tokom lita organizuju Filmsku radionicu za najmlađe.

– Na žalost, ne mogu sva dica otić digod na litovanje, na more. Dosta nji ostaje u Bajmoku, a mi smo se potrudili da im pripravimo određene sadržaje, prija svega filmsku radionicu. Dica će, tako, imat priliku da štogod novo nauče, savladaju snimanje, montaža i pripravljanje priloga i primene, al i da se druže. Tako već ovogodišnju „Dužijancu” najbolji učesnici lanske filmske radionice već snimaje, a snimaće i našu narednu manifestaciju „Dane bunjevačke kulture”.

I najmlađi Bajmočani uključeni u velik broj manifestacija

„Dani bunjevačke kulture u Bajmoku” su naredna tradicionalna manifestacija, ko uvijek će bit organizovani poslednjeg vikenda avgusta, ovog puta 25. i 26.

– Ovu tradicionalnu manifestaciju organizujemo po jedanaesti put, a čim okončamo „Dužijancu” krećemo sa pripravljanjem za Festival. Već je u toku izrada biltena sa desetog Festivala, a u toku je i prikupljanje materijala za dokumentarni film koji će se baviti jubilejom 330 godina od dolaska Bunjevaca na ove prostore. Prvi dan Festivala je posvećen promociji tog filma, al i festivalskog biltena, dok je drugi dan rezervisan sa tradicionalni Etno-festival „Bunjevačka ila”. To, međutim, nije samo dešavanje za Bunjevce iz Bajmoka, već je to manifestacija regionalnog, pa i međunarodnog tipa. Dolaze nam pridsavnici drugi nacionalni zajednica, al i naši Bunjevci iz Mađarske. Lista gostivi još nije zaključena, al očekivamo da nam se priključe Mađari, Česi, Slo-

vaci, Nemci, Rusini, Crnogorci... Jednostavno, svi vole da nam dođu, da se druže, kuvaje, al i da pronađu kaki starovinski recept po kojima, po običaju, budu zdravo dobra ila.

Pokorni na kraju ističe da je velik broj aktivnosti posledica dobrog i odgovornog rada.

– Za sve manifestacije imamo projekte, konkuriramo za ostvarivanje sridstava, podržava nas Bunjevački nacionalni savit, a mi se, s druge strane, trudimo da ono što uradimo bude kvalitetno. Iza ovoga stoji i velik broj naši članova, volontera. Evo, za „Dane bunjevačke kulture” uključuje se priko 40 čeljadi. Svi oni ne rade za dnevnicu, neg iz zadovoljstva. Osićaju da se nalaze tamo di im je dobro, našli su sebe. Ujedno, znači im i saznanje da daju velik doprinos dešavanjima u selu. Jel, ako nema ovaki akcija, ako nema amaterizma i volontera, i dešavanja u selu će zamrit – zaključiva Pokorni na kraju.

N. S.

POČELA „DUŽIJANCA U BAJMOKU”

Remek-dila od žita

Bunjevački kulturni centar „Bajmok” ove godine realizuje projekat „Dužijanca u Bajmoku”, kroz kojeg se ovo udruženje aktivno uključilo u obilježavanje nacionalnog praznika Bunjevaca. U sklopu tog projekta je u ponedjeljak, 27. juna, održana izložba slika i radova u tehnici slame.

– Uspili smo da našim sugrađanima prikazemo značajan broj lipi eksponata od koji su mnogi dobili nagrade na domaćim i međunarodnim takmičenjima, bili zapaženi na velikim izložbama. Potrudili smo se da prikazemo jedno bogatstvo umitničkog stvaralaštva od slame, a svi prisutni su mogli da se uvire koliko je potrebno strpljenja, umišnosti i stvaralačke energije za ovake radove – kazo je **Branko Pokorni**, pridsidnik BKC „Bajmok”.

Tom prilikom je **Kata Kunti**, pridsidnica Odbora za kulturu u Bunjevačkom nacionalnom savitu,

Gosti i domaćini na izložbi u Bajmoku: Kata Kunti, Mirko Bajić, Branko Pokorni, Nela Ivić, Suzana Kujundžić Ostojić i Tihomir Vrbanić

divanila o razvoju umitnosti u tehnici slame.

Izložbu je svečano otvorila **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Bunjevačkog nacionalnog savita.

– Ova umitnost divani sama za sebe, i di god da se ona postavi, bila bi jasna za sve. Jedino bi trebalo kazat koji je materijal ko-

– Slamom sam se počeo baviti pre osamnaest godina, prvo moja supruga, pa i ja. Uživamo u izradi predmeta i slika od slame, a

Marija Cvetković iz BKC „Bajmok”

rišćen, jel se ovako čini ko da su radovi od zlata. Nama, Bunjevcima, su radovi zaista ko od zlata, od zlata sa naši njiva. Kroz ovaku savršenu lipotu divani bunjevačka duša, a od najjednostavniji stvari, mogu se napraviti najprifinjenije stvari – istakla je dr Kujundžić Ostojić.

Med onima koji redovno izlažu radove nalazi se i **Edvard Kirbus**.

motive tražimo van onih koji su tradicionalno zastupljeni na ovim prostorima. Dakle, manje je salaša, a više grbova, amblma, nekih, što bi Bela Duranci rekao, „poluskuulptura”. Uveli smo i novu tehniku, iz rada sa papirom, kviling tehniku, slamu motamo, a dobijamo na taj način nove, zanimljive elemente.

N. S.

ODRŽANA 10. JUBILARNA SLAMARSKO-SLIKARSKA KOLONIJA
UG „BUNJEVAČKO KOLO“

Stasala bunjevačka umitnost

Dvodnevna, deseta po redu, slamarsko-slikarska kolonija, održana je u petak i subotu, 10. i 11. juna, u organizaciji UG „Bunjevačko kolo“ iz Sombora. Jubilarna kolonija podržana je od strane Grada Sombora, a svojim prisustvom su je uveličali gradonačelnica **Duška Golubović**, pridsidnik varoške Skupštine **Zoran Parčetić**, članovi Gradskog veća **Miroslav Kovačić** i **Sava Do-jić** i prim. dr **Vlado Babić**, repu-blički poslanik.

Prvog dana kolonije okupilo se četrnaest slamarki iz Sombora i Subotice, a istu je svečano otvorio pridsidnik Udruženja **Dejan Parčetić**, koji je tom prilikom uručio prigodne poklone u vidu osnovni

Najmlađi slamar i gradonačelnica

Doručak sa slikarima

Rad slamarki, ko uvijek, privuko pažnju

materijala i alata u slamarstvu. Stručnu edukaciju za ovogodišnju koloniju pripremila je **Ivana Dulić**, jedna od najbolji subotički slamarki.

Drugog dana kolonije umitnica-slamarkama na salašu **Đure Bošnjaka** pridružili su se likovni umitnici na čelu sa selektorom **Milenkom Bujšom**, akademskim slikarom.

Tema ovogodišnje slamarsko-slikarske kolonije bila je „Bunje-

vački salaši i stara somborska zdanja“, a slike koje su nastale na jubilarnoj koloniji biće prikazane na jesenjoj izložbi umitnika „Bunjevačkog kola“ koja se planira uoči godišnjice Udruženja.

Uz malo dobre volje, umitnicima je rad i još malo ulipšan. Naime, imali su priliku da se u pitomoj vožnji fijakerom upoznaje s lipim gradinskim salašima i domaćinima.

R. P.

U SVETOZARU MILETIĆU ODRŽAN
DESETI „KULEN FEST”

Lemeški kulen – najbolji na svitu

Desetu godinu zaredom, članovi Udruženja „Lemeški kulen” iz Svetozara Miletića – Lemeša organizuju manifestaciju u cilju popularizovanja i afirmacije lemeškog kulena koji je ko proizvod ponos i dika ovog sela.

U protekli deset godina prišli su put od grupe entuzijasta koja je osmislila i organizovala malu zabavu do respektabilne nevladine organizacije koja je značajno doprinela ne samo očuvanju tradicije, nego i privrednoj aktivnosti sela. Tako je Lemeš dobio manifestaciju koja, nuz zabavu, pruža mogućnost i privredne aktivnosti, prezentuje vrednosti sela i daje čeljadima mogućnost da zarade, što u ovom teškom ekonomskom vrjenu je zdravo značajno.

Čuvanjem tradicije etno-proizvodnje populariše se jedan proizvod, a ko kruna aktivnosti Udruženja ističe se zaštita imena i porikla lemeškog kulena prid Zavodom za intelektualnu svojinu Republike Srbije, el popularno kazano brendiranje lemeškog kulena ko trajne vrednost koja se ostavlja ovom selu.

Svako ko ispuni uslove mož pripravit lemeški kulen, može ga i prodavat, al to može radit samo u Svetozaru Miletiću i na njegovoj teritoriji, od sirovina koje potiču iz ovog sela odnosno, atara. Na taj

način je lemeški kulen trajno i neotuđivo vezan za selo koje ga je rodilo, u kojem raste i kojeg nikad nema dosta.

Lemeški kulen je najbolji na svijetu, tako su divanili i stari Lemešani al i njeve komšije iz okolni mista. I nije to samo falospiv Lemešana, jer ko je samo jedared košto kulen, potvrdiće ovu izreku.

I na ovom, jubilarom, „Kulen festu” biro se najbolji lemeški kulen, a od 24 uzorka kulena komisija, na čijem je čelu bio **prof. dr Ilija Vuković** sa Univerziteta iz Beograda, proglasio je kulen koji je priprazio **Stevan Budai**.

Organizatori su pripravili lip kulturno-umetnički i prateći program. U sali Mesne zajednice postavljena je izložba diploma i nagrada koje su tokom deset godina održavanja „Kulen festa”, osvojili vrsni majstori ovog specijaliteta. Priznanja sa eminentni sajмова dokaz su autentičnosti i visokog kvaliteta lemeškog kulena. **R. P.**

IZLET ZA ZAVRŠETAK JOŠ JEDNE
ŠKULSKE GODINE

Izlet naši đaka

Za dicu koja pohađaje predmet bunjevački govor s elementima nacionalne kulture, Bunjevački nacionalni savit je, i ove škulske godine, priprazio jednodnevni izlet u formi male ekskurzije na „Đorđević salašu” na Paliću. Bila je ovo deveta po redu škulska godina kako se vakim izletima obrađuju i nagrade dica koja uče bunjevački.

Izlet je, s obzirom na broj dice i uzrast, isplaniran i organizovan u tri dana – 4. i 5. juna odnosno 12. juna za najbrojnije, male Tavan-kućane.

– **Bunjevački nacionalni savit je, ko i u posljednji par godina, za ovaku organizaciju imo podršku Fondacije „Mijo Mandić”** – istak-

la je pridsidnika NSBNM **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

Zelena oaza „Đorđević salaša”, sportski tereni i igrališta pružili su brojne mogućnosti za opuštanje, uživanje i sigranje za ukupno priko četristo mališana koji pohađaje bunjevački. Brojne radionice su ove godine imale akcenat na modernom i kreativnom – dica su crtala, slikala, vajala..., sigrala se loptom, vijačom, čunjavima, kartama, plesala nuz limbo-dance...

Bunjevački edukativni-istraživački centar „Ambrozije Šarčević” je za ovu priliku priprazio dičiju lutkarsku pridstavu autorke **Ane Popov** pod nazivom „Neobična prepirka na stranicama dnevnika” koju je sa svojim đacima iz OŠ „Vuk Karadžić” iz Bajmoka priprvila učiteljica **Svetlana Mormor**.

Da se ne zaborave sigre s kojima su se zabavljali naši stari, dide i majke, pobrinili su se članovi KUDŽ „Bratstvo” s koordinatorom **Antušom Romićom** iz Subotice koji su prikazali brojne, već pomalo zaboravljene sigarije nuz koje su se dica lipo zabavila i uživala.

Dičija graja i cika bili su dokaz više da su vaki izleti velika radost dici ko i potreba i prilika za druženje i međusobnu razminu iskustava učitelja i nastavnika koji pridaju bunjevački. **R. P.**

MALI GLUMCI

Dičiju lutkarsku pridstavu „Neobična prepirka na stranicama dnevnika” priprvila je učiteljica **Svetlana Mormor** iz OŠ „Vuk Karadžić” iz Bajmoka. Ko mladi glumci, svoju vrednoću i talenat pokazali su učenici od petog do sedmog razreda ove škole. Sjajne uloge ostvarili su: **Jasmina i Emina Mihaljević, Ana Ivković, Ivan Dekić, Minea Sedlak, Adrijana Sabo, Ivan Šimić, Mario Kolar, Viktorija Piontek**.

I OVE GODINE MALIŠANI IZ TAVANKUTA I MALE BOSNE NA EKSKURZIJI U ORGANIZACIJI BNS

Vikend obiluzen pismom i sigrom

U subotu 12. juna ove godine, s početkom u 10 sati na Đorđević salašu na jednodnevnom izletu okupilo se devedeset djece iz Tavankuta koja u razredima Osnovne škole „Matija Gubec” pohađaju izborni predmet bunjevačkog govora s elementima nacionalne kulture.

Lipo vrime ko da se namistilo za ovu priliku pa je sigranja bilo za svačiji ukus i interesovanja. Košarka, fudbal, gađanje pračkom, obaranje čunjova, priskakanje lastiža, odbojke i kojišta još. A onaj ko se ni u jednom sportu nije mogao pronaći mogo se sigrati vije, na „Đorđević salašu” bilo je više nego dosta mira i za to. Dok su se dica sigrala, učiteljica **Mira Savanov** za bunjevačke medije imala je kazati sledeće:

– Velik srdačan pozdrav sa Đorđević salaša od tavankutske djece. Želim samo da kažem da je ove školske godine 117 đaka pohađalo bunjevački govor s elementima nacionalne kulture, od prvog do osmog razreda. Danas nas na izletu ima devedeset. To iz prostog razloga što su nika dica dal u svatovima, imaju nika

svoja porodična okupljanja, rođendane. A ono što moram da kažem jeste da ipak budu upoznati i roditelji, pa i svi zainteresovani kako se realizuje ovaj izborni predmet, da iako je ovo izborni predmet, ipak je tu malo opuštenije al moraju se poštovati i pravila. Sva ona dica koja ove školske godine nisu bila baš dobra, nisu poštivala nika školska pravila, danas su bila uskraćena za izlet i nisu mogla doći. A razlog zašto mi nismo mogli doći na ekskurzije 4. i 5. juna je taj što je u Tavankutu bilo proštenje i nadam se da će svi to razumjeti.

U 13:30 bilo je vrime ručka, pa se sigranju i pivanju moro privesti kraj. Makar dok se i to ne obavi, al se malo ko nado da ga čeka dva iznenađenja. Prvi je bio sladoled za desert, što je dicitu oduševilo. A drugi je bio Tandrkova pridstava „Neobična prepirka na stranicama dnevnika”, autorke **Ane Popov**, koju su dica takođe lipo prihvatila i nagradila glasnim aplauzom. Da aplauz nije bio samo iz učtivosti i da je izlet bio prava stvar potvrdila je i mala **Anamarija Ivković**, koja nam je odgovorila i na par pitanja:

Kako ti se sviđa ode na Đorđević salašu?

– Zdravo je lipo.

U koji razred ideš?

– U peti razred.

Pohađaš bunjevački?

– Da.

Pod budnim okom učiteljice **Mire Savanov** i **Slavice Pokornić**, ko i prisutni iz bunjevački institucija, dica su pokazala i svoju kreativnost crtanjem vodenim bojama i pravljenjem razni lipi ukrasa. Rano je svima postalo jasno da tu ima talentovane djece i s njima treba raditi i kad izlet prođe. Evo šta nam je u vezi s tim imala kazati učenica osmog razreda, **Ivona Balažević**:

Od kojeg razreda pohađaš bunjevački?

– Idem od prvog razreda na bunjevački.

Šta je ono što si za osam godina školovanja naučila na bunjevačkom, šta je ono što ti se najviše sviđalo?

– Najviše smo naučili o bunjevačkim običajima, išli smo na razne ekskurzije.

Jesi bila na svakoj ekskurziji od kad pohađaš bunjevački?

– Jesam.

Od svih ekskurzija koja ti se najviše sviđala?

– Najviše mi se sviđala ekskurzija kad smo išli na „Đorđević salaš”. Pošto sam onda bila starija i sve mi ostalo u sićanju.

Jel ti i kaka radionica ostala u sićanju, šta ti se najviše sviđalo od svih radionica?

– Jeste, kad smo pravili priveske za ključove.

Pored izbornog predmeta bunjevačkog govora s elementima nacionalne kulture, imaš još kake aktivnosti koje su vezane za bunjevačke običaje, tradiciju i kulturu?

– Ove godine sam se priključila novinarskoj sekciji, na koju redovno idem i jako mi se sviđa lo.

Sve u svemu, dica su osim interesovanja za učenje bunjevačkog pokazala i veliku privrženost poznavanju običajni pisama, starim zanatima i sigrama na koje smo i mi stariji već pomalo zaboravili. U 16 časova došlo je vrime da se polako ide kući, posli dana provedenog u sigri i kreativnom radu zadovoljni su s razlogom i dica i organizatori izleta. T. K. M.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Kruv se cinio više neg danas

Stigo nam je jul, sedmi misec u godini. Ris je kadgod bio težak poso, al zdravo cinjen jel se u risu obezbidio kruv za cilu godinu. Kad se ris uradi zafaljivali su Bogu za kruv od novog žita, tako je nastala prva dužijanca.

Bunjevci su kruv zdravo cinili i poštivali, kako bogataši, tako i oni malo siromašniji i brezzemljaši. Brez kruva se nije mogo zamisliti nijedan dan. Naši prici su radili i teže poslove od risa. Na primer, branje kuruza po vlažnoj i ladnoj jeseni, sićenje i vezanje teške kuružnje i sadivanje u klupe, pa ručno vađenje šećerne ripe, po ladnom i blatnjavom vrimentu, košenje trske po zaleđenom dolu i po snigu. Nikad nikom nije palo na pamet da kakogod proslavi svršetak tog posla. Proslava je pripadala samo risu, ne samo zbog teškog posla, već čerez kruva od novo žita i to je zapravo smiso dužijance. A prve dužijance su izgledale ovako.

Kraj risa nuz pismu

Risari kad završe ris opletu vinac od žita, uzme svaki svoj alat, pa u paru krenu na salaš s pismom. Kad dica čuju pismu jave gazdi i gazdarici da idu risari. Gazda i gazdarica i sva druga čeljad, bireši, sluškinje i dica dočekali su risare prid salašom. Risari su se na svim salašima slično pozdravljali. Fajlen Isus gazda, ris je fala Bogu gotov, sve smo uradili kako smo najbolje mogli, nećete nać zamirke. Ima toliko i toliko krstina žita. Onda bi gazda kazo: Amen uvik, fala dragom Bogu na dobrom žitu i lipom vrimentu, a vama fala za vaš rad i trud. Imaćemo kruva i mi i vi za cilu godinu. Onda bandaš prida gazdarici vinac od žita i ona ga unese u ambetuš i obisi na zid di je stojo cile godine.

Sad su risari i risaruše očli kod bunara da se umiju i saperu prašinu i obuku čisto ruvo što su poneli da se mogu prisvuć. Reduše su sastavile ve-

lik astale prid salašom u ladu, ispod kakog drača el brista i pomećali dugačke klupe da svi mogu posidat. Ovaj put su svi zajedno užnali, gazda, gazdarica, dica, bireši, sluškinje, risari i risaruše

Prvo su svi naglas izmolili Očenaš, pa je gazda nazdravio rakijom, a onda je počela užna. I oni koji su imali manje zemlje pa su svoje žito kosili sami, i oni su se sastavili dvoji-troji zajedno, pa su proslavili dužijancu slično ko kod gazda.

Užna je bila slična svake godine: kokošija čorba, meso iz čorbe, sos od višanja, paprikaš i salata od krastavaca, zatim pogača sa makom, sirom i višnjama, a ima kad je bilo i malo vina. Posli su se šalili i pripovidali kojikake doživljaje, a uvik se našo kogod da ima harmoniku. Onda je bilo pravo veselje, sviralo se, pivalo, igralo sve do pridveče. Ovako se slavila dužijanca na bunjevačkim salašima i prinosila na mladi naraštaj koji dolazi.

Ove dužijance nisu imale svoj datum, već su se slavile kad se završi ris. Drugi svitski rat je dono velike promine, od veći gazda je oduzeta zemlja i podijeljena sirotinji. Onda više nije bilo veliki gazda, a ni brezzemljaša. Tako su ove dužijance počele gubit, nestale su. Ovaj lipi običaj zafale Bogu za kruv je bio od velike kulturne vrednosti, što je ocinio i svećenik Blaško Rajić.

Čuvanje od zaborava

Kasnije da bi se sačuvala od zaborava i još više ulipšala dužijanca je uvedena u crkvene svečanosti. Crkve u okolnim mistima slavili su dužijancu u svojoj crkvi, a u Subotici se slavila 15. avgusta. Te dužijance su bile slične ovim današnjim – bandaš u odilu, bandašica u bilom ruvu, a risari i risaruše u narodnoj nošnji nakićeni perlicama od žita.

Kad prođe ris čeljad su se malo odmarala pa se vozilo žito u kamare.

Spremili su zaprežna kola, nuz lotre su svezali pomoćnice, a priko nji čatlove, pa su na to slagali snopove žita. Žito se dilo u kamare kod salaša, obično su komšije mobovale, pa da što brže završe kamare, da ne bi slučajno naišla kiša. Ako kamara zakisne morala se razvadit i sušit snoplje žita. Kod kamare su nalivena dva bureta vode, ako bi se, ne daj Bože, zapalilo žito, da se oma mož počot polivat. Dicama je bilo zabranjeno sigrat se oko kamara, jel ko zna šta ima u džepićima, pa da se ne bi zapalile kamare.

Kad stigne vršalica...

Mašina vršalica je počimala vrć kod gazde od mašine, pa redom od salaša do salaša. Kazan je vuko mašinu bodu, di je stojo kojekaki alat, za kazan i mašinu i bućuri s ruvom što su čeljad poneli jel kući su išli samo subotom. Na vršalici je tribalo jedno 20, pa i više čeljadi. Poso je bio težak, pa su to radili mladi i jaki muškarci i žene. Gazda od mašine je bio bandaš, on je vodio brigu o mašini i o poslu da sve bidne kako triba.

Mažar je džakove žita mirio na maži. Snoplari su s kamare bacali snopove žita s vilam na kaslu. Ranjač je stojo u udubljenju kasle, a dobošarka je dodavala snopove žita s vlačom okrenutim doli, s nožom je rasikla uže, a ranjač ga je spušto u bubanj. Koljari su na kolju nosili slamu na kamaru koju je sadio kazalaš. Plivu sitnu i krupnu su grabile plivarke i nosile, a plivari su je sadivali u kamare.

Na vršalici je radilo više čeljadi pa su se u poslu minjali, ne bi mogli izdržat da cio dan bacaje snopove žita na kaslu, da vežu i dižu džakove žita i da po listvama nose navijak slame na kamaru. Zato ji je bilo više i svaki je znava šta triba radit kad bidne smina u poslu.

Malo dalje od guvna u ladu je bilo misto za pušenje. Tamo su se malo

odmarali, napili vode dok opet ne dođe smina poslu. Ženske su nosile bunjevačka paorska ruva jel u kadgodašnje vrime nijedna žena ne bi obukla pantalone. Dobošarke kad su išle na kaslu, suknje su vezale uzicom više članjaka da viter slučajno ne zamane i povuče široke suknje sa žitom u bubanj, pa bi mogle nastradat.

Mašinare su obično ranili domaćini di se nađu u vrime ila. Znalo se unaprid di će kad vrć, da znadu ispeć kruv i skuvat užnu. Di su manje kamare tamo su po dva domaćina dala jedno ilo zajedno. Ilo se triput na dan, ručak, užna i večera, mala užna se nije ila, a večeralo se ranije.

Radilo se od vida do vida, jel kad se počme smračivat nise moglo radit na mašini. Spavalo se na guvnu, na slami. Zdravo je dugačak i težak bio put od kadgodašnjeg košenja i vršenja žita, naspram ovog sadašnjeg, savremenog košenja i vršenja zajedno. Ko je imo žita ostavljao je na tavan za još jednu godinu, ako, ne daj Bože, ne rodi el potuče led. Stariji su znali pripovidat o gladnim godinama.

Žito se samelje, a naše domaćice su same pekale kruv u parasnikićim pećima, od kojeg se širio miris po komšiluku. Jul močvaran svaćemu je kvaran. Žito je znalo iskljijati na kamari, voće puca i kvari se, krumpir provodne i trune, luk, gra, grašak i mavun proraste i trune. Ni čele ne mogu letit da skupljaje med.

Sad je sve drugačije, žito niko ne ostavlja na tavan, oma se sve proda s njive, pa se posli cile godine kupuje kruv. Al taj kruv nije ni blizo onog domaćeg kruva.

Da sad ustanu oni naši stari vridni zemljoradnici koji su sa znojem lica svog zarađivali kruv, pa da vide kako veliki kombajani krstre njivama pa pokose i ovršu žito, a da se čovik ni ne oznoji ni upraši. Valjada se zato kruv malo poštiva, a tušta baca.

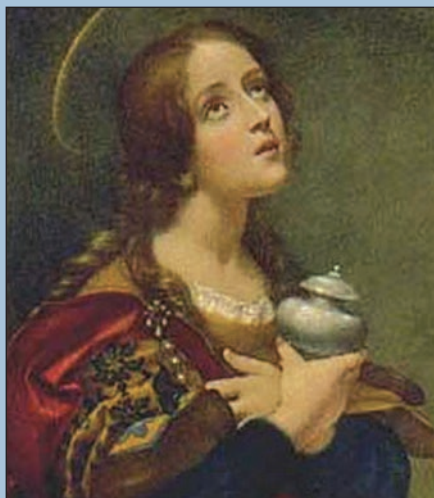
A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Svetog Tome apostola spominjemo se 3. jula, jednog od 12 Isusovi apostola kojeg zovemo i neviri Toma. On nije virovo da je Isus uskrsnio dogod nije metnio prst na Isusove rane. A Isus mu je kazo: blago tebi Toma koji si vidio pa viruješ, al blaženi oni koji nisu vidili pa viruju.

Svete Elizabete Portugalske franjevačke trećeredice sićamo se 4. jula. Konstantina se sićamo 5. jula, koji je redovničko ime dobio Ćiril, a brat mu Metod. Rođeni su u Grčkoj, u Solunu, sastavili su slovensko pismo i privodili svete knjige i Bibliju sa grčkog na slovenski jezik, i postali priznati knjevnici. Ćiril je umro u Rimu 869. godine, a Metod je bio nadbiskup u Panoniji i umro je 885. godine u Sremskoj Mitrovici. Papa Ivan Pavao II nji je proglasio zaštitnicima Evrope.

Svetog Ilije proroka spominjemo se 20. jula. On je bio branitelj pravde i pomoćnik sirotinje na slavu Božju, pa ga je Bog u ognju i munji

uzno u nebo. Na taj dan se blagosivaje ilinske sviće koje su naši stari palili ako je jaka grmljavina i veliko nevrimo. On je zaštitnik od groma.

Marije Magdalene spominjemo se 22. jula, ona je bila sestra Lazara kojeg je Isus uskrsnio

od mrtvi. Svetog Jakova apostola spominjemo se 25. jula. On je imo brata Ivana, bili su ribari, sidili su na čamcu i krpili mriže. Kad je Isusu naišo pozvo ji da pođu sa njim. Oni su oma sve ostavili i pošli za Isusom. Svetog Joakima i Ane spominjemo se 26. jula. Oni su bili roditelji Blažene divice Marije. Oni su bili zdravo pobožna čeljad, a dice nisu imali, pa su se molili Bogu da dobiju dite. Bili su već u malo starijim godinama kad njim je Bog uslišio molitvu, dobili su dite, rodila njim se ćer kojoj su dali ime Marija. Ona je bila izmoljeno dite pa su je sveto i pobožno odranili. Zato se svetoj Ani mole žene koje imadu ćeri da ji Bog po zagovoru svete Ane sačuva od grija i svakog drugog zla i napasti.

Ignacija Lajalskog se spominjemo 31. jula. On je bio iz plemićke porodice, prija obraćanja je bio vitez lualica, a posli je živio pokornički život, pa je u jednoj knjigi napiso svoje duhovno iskustvo.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Sve od višanja

Sos od višanja

25 deka iskalani višanja

2 kašike masti

3 kašike brašna

2 kašike šećera

na vr noža soli

malo vode

Napravit zapršku od masti i brašna, dodat višnje, so, šećer, i malo vode. Sos kuvat na laganoj vatri i mišat da ne zagori.

Uzlivanca s višnjama

po kile brašna

3 jajeta

3 kašike šećera

kašika masti

3 deci mlika

polak pakovanja kvasa

malo soli

Kvas izmrvit u mlako mliko, kad se podigne dodat šećer, jaja, mast, malo soli i brašno. Kad se dobro umuti ostavit da se kreće. Iskalat oko po kile višanja. Kad se tisto krene izručit ga u maščom namazanu tepciju pa varnjačom poravnat po cijoj tepciji. Višnje pomišat sa 3 kašike šećera i jednom kašikom griza i pomećat po uzlivanci. Peći oko po sata. Kad se ispeče isić na kocke i poslagat na pladanj.

Sladoled od višanja

2 biljanca

4 kašike šećera

2 šlaga

šaka iskalani višanja

2 deci vode

Sve dobro umutit mikserom, kad se zgusne izručit u posudu za sladoled i zamrznit.

Sok od višanja

Polak kile iskalani i ispasirani višanja procidit kroz gazu. U sok dodat 1 kilu šećera, 1 litru vode, 1 limuntus, 1 konzervans.

Povrimeno promišat. Kad se šećer otopi sok salit u caklene boce i zatvorit zatvaračima na navoj.

Ako će se sok oma pit, onda nije potrbino mećat konzervans u njega.

Liker od višanja

Oko 25 deka najsitniji višanja oprat pa pomećat u manje caklene boce. Polak litre rakije i polak kile šećera promišat, dodat malo cimeta. Kad se šećer rastopi salit rakiju na višnje u boce, dobro zašrafrit s navojima. Ostavit na ladno misto da stoji dva do tri miseca i dobićemo pravu domaću višnjevaču.

A. V. K.

BUNJEVCI IZ SRBIJE POSITILI SUNARODNIKE IZ MAĐARSKE

Obnovljena kapela Latinović u Boršodu

Zajedničkim prikograničnim IPA projektom pod nazivom „FRESCO” u rekordnom vremenu od 13 mjeseci, samouprave mađarskog gradića Boršoda i srpske opštine Bač, obnovljena je u prilipom ambijentu gorostasni borova boršodskog parka kapela bunjevačke magnatske familije Latinović

Čilj prikograničnog IPA projekta „FRESCO” bio je sanacija porodične kapele bunjevačke feudalne porodice **Latinović**, sa intencijom da priraste u originalni izložbeni prostor. Kapela se nalazi na uzvišenju u boršodskom parku, okružena stolitnim borovima, na 60-70m nalaze se 2 travnata fudbalska terena i mnoštvo oko nji poredani nadstrešnica sa klupama di su 9. juna positioci izneli kotliče i tanjirače da pripreme štogod za počastiti se. Bilo je tu i desetak šatri ko na našim proštenjima, a u otvorenoj hali veličine malo užeg rukometnog igrališta izlagane su rukotvorine, med kojima je zapažen štand imala **Eva Dikan**, najviše sa slikama njezine omiljene teme - konji, amovi, kola.

Na poziv **Odon Latinovića** ovoj manifestaciji prisustvovali su isprid Nacionalnog savita **Branko Pokornić**, a isprid Bunjevačke matice **Zvonko Stantić**. Okruženi većom grupom Bunjevaca iz razni mista Mađarske, još prija 9 sati u subotu, 25. juna, kad je počo zvanični program posvićenja i otvaranja kapele za potrebe kulturni i izložbeni manifestacija, istina na u glavnom mađarskom jeziku proveli smo oko po sata u prijatnim bunjevačkim divanima. Oni koji nas prate u duši i srcu ostali su pravi Bunjevci. Ta grupa sve je veća, a priključuje joj se sve više mlađi ljudi. Raspoređeni u ladovini visoki borova lokalni petnajstočlani duvački orkestar odsviro je nekoliko muzički numera. Oni su ko

Bunjevci u Latinovićevoj kapeli posli molitve

kadgod kod nas, za 1. maj budili sokacima stanovnike Boršoda još od 7,30.

Tačno u 9 sati mađarskom himnom počo je zvanični dio. Prisutne je prvo pozdravio prvi čovik Boršoda **Laslo Čomor**, zatim **Robert Žigo**, državni sekretar i parlamentarni zastupnik okruga. U ime partnera iz Srbije u prikograničnom projektu „FRESCO”, obratio se **Srdan Kolar**, zaminik gradonačelnika Bača. Do saradnje je došli slidom revitalizacije franjevačkog samostana u Baču, iz kojeg je u međuvremenu opljačkan velik dio srebrnog službenog relikvijara. Iz razgovora sa Kolarom za one koje to interesuje, pritučeni stari gvardijan osića se sada već dobro.

Kapelu je posvetio župnik **Janošić Istvan**, a nakon njega slidilo je najzanimljivije izlaganje, pogotovo za nas, **Žužane Merk**, istoričara i muzeologa Gradskog muzeja u Baji. Ona je kazala da je Latinović ovu kapelu podigo na ovom divnom mistu jer mu je daleko bilo ići do groblja di mu je saranjena sedmogodišnja čer milenica, pa je prino bliže svojoj kuriji (kurija je kaštel koji nema sprat, bez obzira na veličinu. Latinovići su imali 2 kaštela i 3 kurije. Pr. Z.S.). „Magnatska familija Latinović je svoje plemstvo i carske donacije zaslužila isključivo za zasluge u borbama protiv vojske turskog carstva. Čitav Boršod i Leden, pokazala je širokim pokretom ru-

ke, bili su njevo feudalno vlasništvo.”

U pismu koje sam par dana posli dobio od Žužane Merk, o Latinovićima stoji izmed ostalog slideće: „Familija bunjevačkog porikla Latinović, prema familijarnom pridanju poriklom je iz Dalmacije, iz kraj mora smištenog Kotora, danas u državi Crnoj Gori. (I u zapisima o bunjevačkoj familiji **Duje Markovića** koje sam objavio, stoji takode da su iz Dalmacije, iako je to vrlo široko shvaćen i star vid posmatranja teritorije Dalmacije, i da su iz Kotora, međutim detaljnim proučavanjem utvrdio sam da je bliži centar njegov porikla zapravo Bar, a još precizniji Sutomore. I Antunovići

su iz ovog prostora, što nije za čuditi se više, s obzirom da sam u godišnjaku „Bunjevački prigled” broj 4 objavio koja je to reka Buna po kojoj su Bunjevci poneli svoje ime, a ona se danas zove Bojana, dok je u Albaniji i dalje zovu Buna. Tvrđava iznad Skadra koji je najduže bio srpska pristonica, još uvijek se turistima predstavlja pod imenom Rožata, što je i ime najstarije dalmatinske poslastice. Buna, jel Bojana je od tvrđave Markovića iznad Sutomora (po imenu kapelice Svete Marije na obali) udaljena 37,5 km, što je malo više od puta Subotica - Sombor. Ovo nije do sada objavio niti jedan autor, ni iz Srbije, Hrvatske, Mađarske, svi su se vezivali za malu ali divnu hercegovačku Bunu, kojoj smo ime dali doselivši se u taj dio kraljevine Bosne u 11. viku. Pr.Z.Stantić) Katolički južni Sloveni –Bunjevci u izvorima javljaju se i kao Dalmati, u velikom broju sele se 1687. (tako piše) pomognuti redom franjevac u od Turaka oslobođenu Bačku, u Baju, Sombor i Suboticu ko i u njevo okruženje. U vojnoj krajini izvršavali su važne vojne zadatke, uzimajući učešće u mnogim borbama protiv Turaka, koji pokušavaju povratiti teritorije. Na to upućuje i familijarni grb Latinovića. Najstariji poznati pridak ove oficirske, a kasnije velikoposedničke aristokratske familije bio je oficir **Tadija Latinović**, koji se sa 2 sina naselio u Baji. (Ova familija podigla je veliku franjevačku crkvu i samostan u centru Baje, ko i 3 velelepne palate. Pr.Z.Stantić). Plemički rang dobio je 1719. godine za vojne zasluge, zajedno sa 2 sina Dančom (Daniel) i Stipanom (Ištvan) od austrijskog cara Karla III. Braća su 1725-1726. godine kupili pustare Boršod i Ledén, što je 1747. godine potvrdila carica Marija Terezija, dodiljuć im pravo korišćenja prizimena de Boršod, jel od Boršoda. Sin Dančin –Petar 1751.godine, podžupan Bačko-Bodroške županije, dobija carskom donacijom pustaru Madaraš. Latinovići i posedi vrime- nom izrastaju u dvije velike grane –

boršodsku i kačmarsku. Uspom ove moćne familije zasnovan je na mnogim vojnim zaslugama. Ko i druge značajne familije Bačke županije –Rudići, Vojnići, i njezini članovi generacijama su na najvišim pozicijama. Imali su u mnogim slučajevima odlučujuć uticaj u razvoju obrazovanja, kulture, politike, sudstva županije. Od kraja 18. vika članovi ove bunjevačke magnatske familije, koja je po ričima Odonata Latinovića ukupno imala oko 43.000 (četdeset tri hiljade za one koji pomisle da je štamparska jel autorska greška) jutara zemlje, redovno su u parlamentu Ugarske imali svoje senatore. Supruge aristokrata Latinovića, najčešće su poticale iz uticajni aristokratski familija.”

Nakon njezinog izlaganja, otvorena su vrata za positioc. Mi, Bunjevci, dočekali smo u srdačnom divanu petnajestak minuta, a onda na inicijativu **Čabe Kamermana** okupili se u kapeli i izmolili pridvođeni **Anom Piuković**, Oče naš i Zdravo Marijo. Na tekstu koji je bio umnožen i u kapeli razdijeljen, bilo je i Virovanje, sve sa naznačenim alternativama kako se kod Bunjevaca sa malim teritorijalnim razlikama moli. Ljudi su još uvijek ulazili da vide izložbenu postavku koju je pripremila Žuža Merk, al smo mi glasno i osokoljeni ko da smo na čemugod svojem, divanili svete molitve.

Nakon molitve u kapeli smo napravili više snimaka za sicanje, a onda još dvadesetak minuta divanili sa Odom Latinovićom, slikali se u parku. Na poklon je dobio knjigu sa posvitom „Sliv jezera Palić”, nedavno izdatu, pošto je svojevremeno kazo da mu se naš Palić vrlo dopada. Nismo dočekali paprikaš koji je bio pripravljan za sve koji dođu, već smo nakon razgovora o učestvovanju 9. jula na „Festivalu riblje čorbe” u Baji, di Nacionalni savit tradicionalno učestvuje ko gost, pomažući svake godine sa nekim od bunjevački orkestara, još pripapodne pošli put Bajmočkog graničnog prilaza.

Z. Stantić

In memoriam

Slobodan Plavšić (1945-2016.)

U Somboru je preminuo i saranjen Slobodan Plavšić (1945-2016.), jedan od od tehnički operativaca u reosnivanju Udruženja građana „Bunjevačko kolo”, njegov član Upravnog odbora od prvog dana.

Rođen na salašima u Nenadić kraju, u Somboru. Posli završene osnovne škole, završava Vojnu vazduhoplovnu škulu u Rajlovcu 1963. godine, a prva služba mu je u Zagrebu na aerodromu „PLESO”. Godinu dana posli, vinčo se s Kajom, a iz tog braka ima dvoje dice.

Dobija potom prikomandu u Bileću, di ostaje u službi sve do 1973, a u međuvremenu, nuz poso i obaveze prema porodici, završava Pravni fakultet. Nakon demobilizacije 1973. godine, vraća se u svoj rodni Sombor, di je radio je u Gradskoj upravi, u Odsiku za finansije, a potom prilazi u poresku službu di je dočeko i zasluženu penziju. I u penziji, nastavio je radit ko da je tek počo, i to u Udruženju zanatlija, u Udruženju rezervni vojni starešina, al, ipak, najveće zadovoljstvo mu je pričinjauala uloga dide.

„Nije lako bit čovik... nije uvijek ni jednostavno... al nije baš tako ni komplikovano. Volio je Slobodan radit, i uvijek je radio, uvijek je digod žurio ... da završi još ono... ma za onog... a i Kaja ga čeka... ne voli kasnit, a užna je već odavno prošla... Tušta je radio, al je bio i velik boem. Volio je društvo, dobar špičer, dobre tamburaše, dobro društvo u kom se mogo opuštit, al najviše je volio njegovu Kaju. I samo na sidnicama Upravnog odbora „Bunjevačkog kola” smo ga vidali brez nje, a na Velikom prelu, Dužionici, tribinama, i šetnji kroz varoš... uvijek s Kajom. Ona mu je bila stub oslonac, podrška... život. Na šeret-sko pitanje di bi završio da nije Kaje, znao bi odgovorit „očin bi me znao, digod u jendeku...” I sad, na kraju životnog puta, ona mu je bila i nada i oslonac. Zauvijek će, još jedna stolica u Upravnom odboru „Bunjevačkog kola”, ostat prazna. Žalost i seta za onim vrimenima nikad neće pristat”.

„Kad se oči derana prvi put zagledaše u visine i spoznaše da nuz majčin osmij i tatin zabrinut pogled postoji i beskrajno plavetnilo neba, beskrajn prostor za let lastavice i pogled sokola, kad deran svati da ne postoje granice, jer ni nebo je nema, kad plavetnilo nebesa postane opsesija a zelene beskrajne livade čežnja, onda taj deran svati da mož na ovom svitu imat sve....i let lastavice i zelenilo livade i šaku ove naše crne oranice...i to nikad ne zaboravlja. Jer, onaj ko svoj san zaboravi ko da ga nije ni sanjo, ko da ni on sam nije postojio.”

Život čovikov čine snovi, a snovi čine čovika. Čovik brez snova ko da je živ, a mrtav. Nije lako bit čovik. Čak naprotiv, to je najteže, al kad čovik svati i razumi tu prvu i osnovnu životnu filozofiju, e, onda je sve mnogo lakše. I naš čika Sloba, kako smo ga od milja zvali, svatio je još ko deran tu životnu činjenicu. I ko mlada lasta, koja tek uči letit, raširio je svoja krila i odletio u visine.” (tekst posvećen Slobodanu Plavšiću autora Dragana Kubatova)

DA SE NE ZABORAVE SINOVI I ČERI SUBOTIČKE RAVNICE (XXXII)

Divan s čovikom o ratu

TATIĆ ĐORĐE rođen je 4. 7. 1921. godine na Paliću. U vrijeme razgovora stoje je u Subotici u Svetozara Markovića 7. Njegovo sićanje divani nam o ljudima sa idealima zajedništva, namerne skromnosti naspram današnje bezprincipijelne alavosti, osića za dobrobit kolektiva, nasuprot danas reklamiranom individualizmu neevropskog tipa, upornosti naspram brzopletosti. Evo i njegovog sićanja.

„Otišao sam u partizane odmah 11. oktobra 1944. godine, prvih dana i to dobrovoljno. Prvi komandir čete mi je bio Dudaš zvani Koča, predratni komunista koji je bio godinu dana u Rusiji na usavršavanju. Bili smo u fabrici gasa, to smo mi držali. A komandir Lazić Milan je držao električnu centralu, a posle sam ja bio u VIII Vojvodanskoj brigadi i pomagao kod Njaradija u miliciji, preko puta od ženske gimnazije. U međuvremenu je tamo dolazio Kuzmanović Slavko, on je bio komandant za vojnu oblast Bačku i Baranju. On je mene odneo kao ispomoć kod njega za kurira. Tamo sam bio sve dok VIII Vojvodanska brigada nije pošla na front. Tamo sam bio kod dr Kuzmanović Slavka koji je bio pukovnik. Išao sam u II kasarnu. To je bila poslednja stanica, a odatle smo išli na željezničku stanicu. Išli smo za Bajju, cela brigada, gde smo dobili rusko oružje. Svako je dobio, a osobito naš bataljon. Čada je bio naš komandir bataljona. Svaki je dobio ruski pikavac. Nekako za ruski pikavac nisam imao poverenja pošto je pikavac kojim je rukovao Jovan Mikić Spartak zakazao. To je bilo kod mog komandira Dudaša i popravio ga u gas đaru, odnosno fabrici gasa. Tamo su konstatovali da nije precizan. Onda sam ja mislio da je mauzerka preciznija. No kad smo otišli u Kupusinu, kad je komandir primetio da ja i moj drug Sarić Ivan nemamo pikavac samo dve puške, kao to da nije dospelo

svakom. Ono jeste dospelo, samo nisam imao poverenja u pikavac. Komandir kaže dobićete „maksim“ mi-traljez i tako sam iz jednog problema pao u drugi. U ruci nikad nisam imao mitraljez. Nas dvojicu su učili tamo dva sata od 8-10 sati kako se to radi. Hteli smo sigurnije, a dobili još gore, pošto nismo umeli da koristimo. S tim smo išli na Dunav. A preko močvare to nismo mogli da nosimo i onda je komandant iz neke brigade rekao da mitraljezac ostaje tu, a pomoćnik ide na front. Kako sam se plašio za mog pomoćnika Sarić Ivana, ja odem kod komandanta i kažem da mitraljezac neće da ostane tamo. On mene izgrdi i kaže da mitraljezac mora da ostane i ja odem mesto Sarića, a on ostane. No kad smo stigli na Dunav već se čula velika detonacija preko Dunava. Tu i tamo su se pojedinci uplašili, pobacali vojne legitimacije. No kad smo prešli čamcima Dunav to jest na drugu stranu bilo je otprilike 2-3 sata i pravili smo mostobran. Svakih pola sata se išlo, a nijedan na drugu stranu nije prešao. Nemci su već na pola puta Dunava mitraljezom sve obarali.

Tu je bila baš i naša grupa i braća Poljaković i još nas 6-7 bili smo baš pored jednog ruskog čuvara poljske kuhinje, a kuvar je bio podoficir. On je kuvao i pekao neke mekike. Nijednog Rusa nisam video samo njega. On nas grdi što mi ulazimo u Dunav, da ko nam to naređuje? Mi kažemo komandant naređuje kad ko ide. Mi zovemo ko-mandira i kažemo evo ovo je naš starešina. Rus izvadi pištolj pa na komandira. Rus kaže da ako vidi da ulazi još neko u vodu, da će nas pobiti sve. Došao je tamo i Čada nije pomoglo ništa. Ruski kuvar i vodnik je za nas bio svetinja. I dolazi kurir, a mi ga pitamo šta je rekao kuvar. Kurir nam kaže da kad kuvar kaže onda

Druga četa drugog bataljona VIII VUB 1945. Požarevac, komandir Džambić

ćete preći preko Dunava. To je bilo oko pola noći kade smo mogli preći Dunav, jer nas nisu videli. Tako smo ja i braća Poljaković i njih 6-7 prvi prešli Dunav. A ostali koji su prelazili, svi su tamo poginuli. Samo su oni prešli Dunav koji su bili pored kuvara. Onda smo prešli odmah na obalu, odavde nismo mrdnuli. Do ujutru je otprilike preživelo oko stotinu boraca. Onda smo krenuli u močvarnu šumu.

To je bilo preko puta Kupusine, velika trska, močvara i došli smo u dodir sa Nemcima na nasipu. Ispred nasipa oko 20-30 metara bio je kanal i tamo smo ceo dan vodili borbu. I Rusi su u međuvremenu tamo došli ne da vode borbe, već su tamo prolazile samo neke jedinice. Kad su videli da mi nismo nikako naoružani, a da se pravimo „hrabri“, Rusi su videli da ne radimo kako valja i da li je to bio dogovor iza naše komande i njihove, na kraju je ispalo da su i oficiri odstranjeni i komandu je preuzela ruska armija. Ja kao i ostali smo se formirali jedan Rus - jedan partizan. Tako smo vodili borbu. Mi smo pre toga ceo dan vodili borbu i prešli kanal.

Bilo je tamo dosta gubitaka. Hteli smo se vratiti nazad, ali Rusi nisu dozvolili. Drugog dana kad smo pali pad rusku komandu, Rus pored mene mi je rekao, šta on radi da i ja to radim. Tamo je bila velika minobacačka vatra. Tamo je stradalo 50% ljudi u toj prvoj borbi na nasipu, hlad-

noća je bila velika, oko -20 noću. Mnogi su dobili zapaljenje pluća i kijavicu. Sreća moja, ja nisam dobio ništa jer sam celu noć kopao rovove pa se malo ugrijem. To je bilo 23. novembra kad sam bio ranjen, kada smo očistili kanal, ja dobijem metak u levo rame od bacača. Tu su mi odmah u ruskoj bolnici izvadili metak. To je bilo u Kupusini. Kad sam čuo da je ruska bolnica, pošto je bilo mnogo ranjenika i da će lađom ili se ne sećam kako, odneti ranjenike u Kijev, ja sam reko da nisam ruski vojnik, da sam partizan. Mene prebace u partizansku bolnicu u Sombor. U Somboru sam bio zajedno sa drugom koji me je izvukao iz borbe, odnosno pomogo mi da izađem jer mi je noga krvarila, dobio sam i u nogu metak. Bio sam udaren do kosti, ali nije ušao u kost, nego mi je rame bilo teško ranjeno. Nisam mogao da dišem. To mi je bilo teže i Romek Erne, on je i sad živ i invalid, izvukao me napolje iz prve borbe kod Dunava. Na Dunavu sam mnogo krvi izgubio. Došao sam kod lekara Glogovčanina koji nije smeo da izvadi metak iz ruke. Ja mu kažem pa „Jesi ti lekar?“, a on će „Ja sad učim za lekara, idi preko Dunava tamo će oni izvadići.“ Pao sam u nesvest na Dunavu. Samo sam video Ruse koji su dolazili sa kompom da me prevezu. Stavili su me na nosila, posle se više ne sećam. Znam da sam se posle podne probudio u seljačkim kolima. Pitam ja

gde sam, kud me nosi, a Rus kaže brk konju i Rus me ostavi u prvu hrvatsku kuću. Lekar odmah iseče rame i očisti. Kamionom me prebace u rusku bolnicu i tamo sam bio nekoliko dana i tražio sam da me prebace u partizansku. Tamo ne kažem da mi nije bile dobro. Kad sam otišao kod lekara da mi vidi ranu, a i sam sam se uplašio ruke, bila je zelena, plava, žuta i crvena svakojake boje, ne tamo gde sam bio ranjen, već niže je bilo gadno i lekar kaže da treba da mi seče šaku. Pitam kako šaku da mi seče kad mi je rame ranjeno. Kažem ja lekaru idem ja napolje na WC, meni nije trebalo na WC, bolničarka me izvede, a tamo je bio Romek Erne, stajao je napolju.

On pita šta je, a ja kažem da mi ovi hoće da seku ruku. Idemo kući. On donese iz magacina odelo, obučen se i hajd napolje. Stražaru je rečeno da nikog ne pusti napolje. Romek trči napred i kaže: „Ovaj ranjenik će te ubiti ako ga ne pustiš napolje“, a ja jedva idem, a on kaže da ću ga ubiti. Stražar je bio sigurno meštani. Otišao je smesta 10-15 metara i kaže nemoj da pucaš. Tako izidemo napolje. Uхватimo ruski kamion i taj ruski kamion me do kuće donese. Uneli su me u stan i ja sam lego. To je bila nedelja. U ponedeljak rano kad sam se probudio otišao sam kod lekara. Lekari su mi rekli da ne znaju da pročitaju ovaj moj list što i danas imam. A ja onda odem kod Rusa, u Jevrejsku bolnicu (ugao Marije Vojnić Tošinice i Adolfa Singera, pr.Z.S.). Kad sam otišao tamo, meni odmah stave u gips, očiste ranu, od pojasa ruku vežu gore, jer je tako reći bila otkinuta, digli su je gore. Do vrata sam bio u gipsu. Gips na prsima, kao pancir je držao ruku. Gips sam nosio mesec i po dana. Došao sam u partizansku bolnicu, a ona je bila tu gde je „Kolevka“ danas (zapravo SUP današnji pr.Z.S.). Sada meni treba da skinem gips. Kad on vidi da je gips do struka, a ruka mi je ranjena. Romek Erne mi je pomagao da skinem gips jer je i on bio u bolnici.

Tražio je klešte i makaze i on mi je skinuo gips sa ruke. Ruku gore nisam mogao dizati. Onda Vidaković doktor izađe napolje, gde je bio bunar. On je terao bunar, a ja samo da vežbam

ruku. On nije imao osećaj za borce. Tu sam bio dve nedelje i kad mi je dojadjilo u bolnici tražio sam da me pošalju u VIII Vojvođansku brigadu i onda sam dobio papir kojeg i dan danas imam, „Vraća se neizlečen u brigadu.“

Vratio sam se natrag i onda u 51. diviziji dobijem raspored. Nisu me vratili u VIII Vojvođansku brigadu već su me zadržali u 51. diviziji. Na bolmanskoj bici sam prikupljao begunce koji su se izgubili od svojih jedinica na položaju. Posle bolmanske bitke nas vrata u VIII Vojvođansku brigadu, mene i Novaković Nikolu iz Subotice. Ali divizija nije dala i mi ostanemo tamo. Radili smo u radiotelegrafskoj službi sve do Dravograda. Posle smo se vratili u Novi Sad. Naša jedinica je brojala oko 200 ljudi. No kad smo dobili novajlije Slovence, onda smo malo manje radili, a Slovaci su držali straže. To je sve bilo tako do 1946. godine u jesen kada sam demobilisan. Kada sam se vratio kući zaposlio sam se u „Titovci“ (kasnije Željezničar) kao krojač i tamo sam radio do penzije 1977. godine.

Tada sam otišao u prevremenu penziju. Nisam želeo da idem u bolesničku penziju. U međuvremenu sam slomio i nogu i ruku jer mi je rame bilo slabo od ranjavanja. Kad sam slomio, nisam hteo da tražim invalidninu, nisam hteo da moljakam. I dan danas imam papir da me je preduzeće slalo na komisiju. U preduzeću su rekli: „Nemoj da ideš, ostani ovde, radi šta možeš.“ Tako sam ostao u preduzeću do svoje 55. godine života, onda sam otišao u prevremenu penziju. U ono vreme nisam tražio, a posle nisam zato tražio da me ne pitaju: „Gde si dosad bio.“ Bilo mi je nezgodno, inače ne volim ovakve stvari. Meni su rekli da idemo na komisiju, Bašić Antun, Kovač Lazo i ja, jer sam i u preduzeću položio ruku i bio invalid, a i Krstekanić mi je to rekao, da imam sve papire da mi svedoci nisu potrebni.

Nisam podneo dokumente za invalidsku penziju, a i ne želim sada. Dokumenti koje imam, je ova prva legitimacija sa crvenom zvezdom i sliku sa Čedom komandantom.

Zabilužio: **Antun Vidaković**, učitelj
Priredio: **Zvonko Stantić**, politikolog

TUŠTA JE BILJAKA KOJE IMAJE VIŠESTRUKU PRIMENU

Zaboravljeni dud

Dud (*Morus sp.*-Moraceae) je ornamentalno voće i ornamentalno listopadno drvo sa oko 100 vrsta širom sveta, a gaji se u vrućim i umireno vrućim prdilima. Dostiže visinu do 20 metara, a sadi se najčešće nuz puteve, po parkovima, oko vinograda i voćnjaka i na njivama. Zrili dud nalazimo u više boja, od bile do tamno crvene, odnosno bordo.

Na Balkanu i kod nas sadnja dunda se raširila u 17. i 18. vivu, a koristio se za pekmez, sokove i rakiju, dok je list dunda korišćen u gajenju svilene bube (*Bombyx mori*-Bombycidae).

Plod dunda je zdravo likovit, sa-

drži 10% invertnog secera, oko 2% slobodni organski kiselina (limunske i jabulne), vitamin C, sluz, pektine. Zrili dudovi plodovi se tako idu jel su ranljivi i veoma zdravi, a mogu se i sušiti za zimu. U narodnoj medicini svež dud, i to nezrili plodovi daju se za umanjivanje muka kod proliva, dok se zrili plodovi koriste ko blag laksativ. Sok se koristi za iskašljavanje, lakše znojenje i mokrenje, za ispiranje kod upale grla i usta. Ovo se posebno odnosi na sok od crvenog dunda koji je i prirodni antiseptik. Podstojne informacije da se u korejskoj medicini lisni pupoljci suše, a posli koriste kod srčani oboljenja. Prašak od kore dunda se koristi za lakše zarašćivanje rana, a kuvana kora, el čaj od kore, pije se kod povišenog krvnog pritiska. U istu svrhu se mož koristiti i lišće, a suvo lišće se u vidu čaja koristi kod šećerne bolesti, prija svega zbog velike količine vitamina B-2. Takođe, kora se koristi i protiv parazita u čovječjem organizmu.

Triba dodat i da je kod nas rado korišćen pri spravljanju, odnosno pečenju rakije.

E. Kovač Pečkai

DUDARIJADA

U Stapar, selo nuz Sombor, svake godine se za „Velikogospojinske večeri“ (od 15. do 28. avgusta), održava i tradicionalna „Dudarijada“, takmičenje za najbolje ispečenu rakiju od dunda. Svako ko pravi rakiju od dunda mož učestvovati, a potribno je da donese litrar rakije, sa napomenom koje je godine napravljena. Potom petočlana komisija daje sud od najboljim rakijama od dunda.

U OKVIRU OBILUŽAVANJA DANA SELA U NOVOM ŽEDNIKU VELIKU PAŽNJU PRIVUKLA JE FIJAKERIJADA

Nastavljena lipa tradicija

U okviru nesvakidašnjeg obilježavanja Dana sela koje u Novom Žedniku traju dvije nedjelje, važno mjesto ima i sport. Tako je u nedjelju, 26. juna, održana tradicionalna Fijakerijada.

– Kroz dvije nedjelje imamo veliki broj manifestacija, a fijakerijada, dvanaesta po redu, se kao uvek nalazi tačno na sredini dešavanja kojima proslavljamo Dan sela. Trudimo se da ona svake godine bude sve bolja i bolja, a u sportskom delu proslave se odvija i fudbalski turnir. Pored toga, tu je niz manifestacija kulturno-zabavnog programa, ali i programa za druženje, poput kuvanja kotlića. Potrudili smo se da naši sugrađani mogu da kvalitetno provedu svoje vreme, a stav nas u Mesnoj zajednici je da ova manifestacija prerasta u jedan pravi brend koji ne postoji u okolini. To nam samo donosi motiv da u budućnosti još bolje radimo, a motiv nam je svakako i to što meštani rado dolaze na ovakve događaje i imamo dobre povratne reakcije – istako je Duško Petrović, pridesnik Skupštine Mesne zajednice „Novi Žednik“, prilikom tradicionalne Fijakerijade.

Iza popularne Fijakerijade u Novom Žedniku stoji Franjo Šarčević, i sam zaljubljenik u plemenite životinje.

– Tradicionalno organizujemo revijalnu Fijakerijadu u Novom Žedniku, koja je specifična po tom što smo radi da primimo sve konje, bez obzira na to dal su radni, el paradni. Dakle, svi oni koji vole ove plemenite životinje mogu ji i pokazati. Važno nam je zajedničko druženje i to se vidi iz okupljanja u okupljan-

Franjo Šarčević, organizator, al i učesnik Fijakerijade

je. Organizujemo više disciplina, jahanje, jednopreg i dvopreg i revijalni dio, kroz prikazivanje veština. Dolaze nam i gosti iz okoline, Bajmoka, Bačke Topole, Male Bosne, Tavankuta, Stapara, Ostojićeva – ističe Šarčević koji je organizator, al i učesnik:

– Nemam potrebu da držim konje, danas se oni više ne koriste u poslovima, al su konj ipak u mojoj avliji, a nisam jedini koji voli ove životinje. Čekam priliku da ji upegnem za ovake događaje, a inače ji koristim da obađem njive...

Med onima koji ne odustaju od ljubavi prema konjima je svakako i Milorad Mijatov, koji ovu ljubav nosi od malena.

– Tu sam od prve Fijakerijade, a nastupam i na drugim mestima, ovde nastupam u jahanju, sin je u jednopregu, a potom smo zajedno obojica na dvopregu. Ljubav prema konjima nosim od malih nogu, ona se u našoj familiji prenosi sa generacije na gen-

eraciju, jer su svi imali konje, i to dobre. Trenutno držimo lipicanere, ima i uspeha, ali on nije primaran. Važno je druženje, a

momenat kada se konji upregnu i kajasi provuku kroz ruke je ono pravo. Nekako se, dok smo sa konjima, iako ima posla, odmorimo i fizički i psihički. Drage su prilike da pokažemo naša grla, kao što je i ova u Novom Žedniku – dodaje Mijatov.

U publiku zatičemo i veterana ovakvi dešavanja, Belu Ivića. On akciju fali, al ima i nike pridloge.

– Moždari bi dobro bilo povest računa o terminu, jel baš ne odgovara, tu je žetva, ima dosta manifestacija u okolini. Pridložit ću to i našima iz Mesne zajednice, jel bi tako bilo cigurno još više posetilaca. No, akcija je svakako lipa, zdravo interesantna. Narod voli da dođe, da se okupi, dolazi sa velikim zadovoljstvom. Prilika je to da se ljudi druže, malo opuste, nasmiju – komentariše Ivić.

N. S.

TREĆI TRKAČKI DAN NA HIPODROMU

„Subotička milja”

Treći trkački dan u sezoni u organizaciji Konjičkog kluba Bačka održan je 26. juna, nosio je naziv „Subotička milja”, a rič je o tradicionalnom takmičenju koje se u Subotici održava od 1982. godine, po ideji Zvonka Bogdana.

Publika je mogla uživati u nekoliko dinamičnih, brzih i neizvesnih partija, a slag na tortu bila je, svakako, „Subotička milja”, i to kroz dva trčanja. Najbolje su se pokazala grla Rincopet Jet i Piera del Bar. Oba dva su imala po jedno prvo jedno i drugo mjesto, al je sjajno vrijeme grla Rincopet Jet iz prvog trčanja od 1:13,8 minuta po kilometru, vrijeme aktuelnog rekorda u Srbiji, donelo prvo mjesto. Treće je bilo grlo Distrinus, a četvrto Lambert Sas.

– Prvo trčanje na „Milji” bilo je sjajno i drago nam je što se vraća u formu. Imali smo mali peh prošli put, konj je imao problema (krepelja), a nismo to na vrijeme primetili. Sada se dobro povratio, došao sebi, a mislim da može da pokaže još bolje rezultate. Ovakvog konja u Srbiji još nismo imali, po godinama, kvalitetu i kasu. Veoma je zahvalan za trening, pametan, dobar, ne pravi probleme. Sve u svemu, „Milju” smo čekali kao ispit da vidimo da li smo bili u pravu kada smo rekli da imamo sjajnog konja, to je sada i pokazao – istako je Goran Zolnai, vozač pobidničkog grla.

NORVEŠKA UMITNICA NAPRAVILA UMITNIČKI ISKORAK

Miris umitnosti

Norveška umitnica i naučnica Sisel Tolas napravila je nesvakidašnju izložbu svoji slikarski radova u čiju prezentaciju su integrirani i raznovrsni mirisi Central Parka na Menhetnu

Sisel Tomas spada u red umitnika širom sveta koji viruju da ono što je lipo nije samo za gledanje, već pored lipote koja pleni umitnički rad njega mož pratit i ništa manje lip miris. Ohrabrena virom u novu dimenziju vizuelne umitnosti, Tolasova se uputila u ambiciozan projekat skupljanja mirisa Central parka, s namirom da dočara positiocima proces razgradnje biljaka u prirodi.

Ovo, naravno, nije njezin prvi rad na terenu, Tolasova je u Central park ponela bogato iskustvo koje je stekla u Istanbulu i na Grenlandu. Suprotno pritpovkama laika, Tolasova za ovaj projekt nije izabrala proliće ili lito kad su mirisi idealni već jesen i oktobar misec, kad su dani prohladni i često kišni a proces truljenja biljaka stvara kompleksne

spojeve mirisa koji za vrime cvatnja još ne postoje.

Prikupljenu kolekciju mirisa Tolasova je zatim odnela u laboratoriju u Berlinu u kojoj ima dobru saradnju s timom istraživača koji su dobro upoznati s njezinim radom. Sve je počelo još 2004. godine i dosad je sa razni strana sveta Tolasova arhivirala priko 700 različiti mirisa.

Nakon klasifikacije mirisa i manji korekcija, pristupilo se instalaciji neobičnog sistema širenja mirisa za vrime slikarske izložbe. Mirisi su stavljeni u kapsule, a njevo rasprskavanje širilo se do dirom zidova koji su na sebi imali specifične zone, svaka sa svojim autentičnim mirisom. Ovo je običnu šetnju kroz galeriju i zagledanje slika pritvorilo u pravu malu avanturu za positiocce, baš ko što je i

Rezultati, **prva kasačka trka**: Kingstone (B. Mukić) 1:18,5, Andraj P (N. Poljaković) 1:18,6, Čačanka (D. Katanić) 1:18,9, Hilarija (R. Seke) 1:19,6, **druga kasačka trka**: Dorin Up (I. Tumbas Loketić) 1:16,7, Bonaparta (B. Mukić) 1:16,9, Firentin (N. File) 1:17,7, Chanel Boko (K. Kopas) 1:18,2, **treća kasačka trka**: Sanrio (B. Mukić) 1:16,9, Figrina BO (M. Gajić) 1:17,3, Shiney Don (N. Poljaković) 1:17,8, Asia (A. Horvatski) 1:18,3, **četvrta kasačka trka**: Scania (B. Mukić) 1:15,9, Sacramento Tim (P. Knekt) 1:16,1, Simo Mack (D. Katanić) 1:16,5, Remember of Nando (A. Horvatski) 1:16,6, **peta kasačka trka**, „Subotička milja” **prvo trčanje**: Rincopce Jet (G. Zolnai) 1:13,8, Piera del Bar (Z. Ožvar) 1:14,4, Distrinus (R. Seke) 1:14,6, Bea Kievitshof (J. Ostojić) 1:15,3, Lambert Sas (B. Mukić) 1:15,7, Petit Four Spin (D. Petrović) 1:15,8, Innera (Z. Petrović) 1:40,7, **šesta kasačka trka**: Perfekt (B. Kečenović) 1:16,0, Pitta Jet (A. Vereb) 1:16,2, Anna Milau (M. Kečenović) 1:18,0, **sedma kasačka trka**: Alehandro (J. Dovijarski) 1:22,1, Fila (A. Andál) 1:22,2, Kuda Star (J. Ivanković) 1:22,5, Monte Kristo (L. Balažević) 1:22,7, **osma kasačka trka**, „Subotička milja” **drugo trčanje**: Piera del Bar (Z. Ožvar) 1:14,3, Rincopce Jet (G. Zolnai) 1:14,4, Distrinus (R. Seke) 1:15,1, Lambert Sas (B. Mukić) 1:16,2, Petit Four Spin (1:16,4), Innera (Z. Petrović) 1:16,6, **deveta kasačka trka**: Kinčes DL (A. Seke) 1:23,6, Shana (J. Stantić) 1:23,9, Destiny SG (S. Peić Tukuljac) 1:24,4, Fani II (A. Sokola) 1:25,4.

Naredni trkački dan zakazan je za 31. jul, a u tom terminu se održavaju tradicionalne trke „Dužijanca 2016”.

N. S.

Tolasova prošla kroz slično iskustvo skupljajući mirise. Positioci su se trudili da upoznaju što više mirisa jer se malo nji moglo pofalit da je bilo na sličnoj izložbi.

Da bi bili još bolje informisani odakleg dolazi koji miris, postavljena je i interaktivna mapa na kojoj se mogu nać osnovne informacije o mirisu, ko što su vrste biljaka od koji potiče i period kad je prikupljen u arhivu.

Tolasova ne sumnja da će ovaka vrsta izložbi uzet maha ne samo u Sjedinjenim Državama već i šire, jer su je dobro utisci sa izložbe najavili i u tom pogledu, pa čak možda i naveli na ovako razmišljanje. Slikarstvo bi u tom slučaju moralo uključiti i drugo čulo u razumivanju umitnosti. Naš nos. Ovo i nije toliko apstraktno kad je i naučno dokazano da ljudi najbolje pamte

nuz pomoć mirisa. Oni su na jednom primarnom nivou oduvuk bili senzori za asocijacije šta je dobro a šta nije.

Dovoljno je da ponovo ostite miris omiljeni bombona iz ditiinstva i vi se istog trenutka vraćate u te dane, slično je i sa mirisima koji nas asociiraju na druga životna iskustva. Jasno je da ovako snažne asocijacije mogu uticat i na kvalitet umitničkog dila.

Ono što je takođe ohrabrujuće za ovaj poduhvat je činjenica da Tolasova u svom radu nije sama, već je dio tima od 63 dizajnera. Njevi su radovi izmišano podiljeni na kategorije izložbi ko što su „ekstravagancija”, „transgresivno”, „elemental” i druge. Radovi Sisel Tolas svrstani su u kategoriju „eterično”.

T. K. M.

OSEĆANJE KRIVICE JE OBLIK SAMOOSUDE I SAMOKAŽNJAVANJA

Osećanje krivice

Većina ljudi ima ili želi da ima idealizovanu sliku o sebi i zabrinu se kada okolina ili oni sami smatraju da je neki njihov postupak bio loš ili ne onakav kako su oni zamišljali, pa onda sami sebe kažnjavaju – osećanjem krivice.

Dešava se to svima povremeno, ali ima ljudi koji se stalno osećaju krivim zbog raznih manje ili više važnih stvari. Radi se o nesigurnim, emocionalno labilnijim osobama koje žive stalno na oprezu, stalno razmišljajući i analizirajući šta su drugi rekli ili će reći o njima, šta nisu dobro uradili, gde su pogrešili i slično. Ovakve osobe su stalno zabrinute i osećaju se krivim zbog raznih stvari: zbog toga što su povredili nekog svog bližnjeg, prijatelja ili suseda, zaboravili nečiji rođendan, nisu posetili bolesnog rođaka, dete im nije uspešno onako kako su oni želeli i zbog niza drugih životnih situacija manje ili više važnih. I onda provode život stalno optužujući i kriveći sebe zbog, po njima, propuštenog ili neprikladnog postupka ili ponašanja. Naravno to ih iscrpljuje i na-

rušava njihovo samopoštovanje i pozitivnu sliku o sebi koju svaki čovek treba da ima kako bi uspešnije išao kroz život.

Mišljenje sredine

Problem postaje veći ako se svemu tome pridruži i mišljenje i osuda okoline na šta su ljudi posebno osetljivi što sada podstiče i pojačava njihovo osećanje krivice.

Jer u svakom društvu postoje određena zvanična i nezvanična merila ponašanja pa se svako odstupanje od tih merila kvalifikuje kao loše ili neprikladno. Najzad, društvo je oduvek bilo mesto u kome se vrednuje i ocenjuje ponašanje i ličnost pojedinca.

Osećanje krivice se javlja na svim uzrastima. Već mala deca mogu osećati krivicu ako su učinili neki prekršaj, pokvarili igračku ili slagali roditelje. Đaci takođe imaju osećaj krivice ako su se potukli, pobjegli sa časa, prikrili ocene. No bez obzira na kom uzrastu se javlja, osećanje krivice uvek iscrpljuje osobu, čini je stalno zabrinutom i uznemirenom, što joj onemogućava da živi lepo i spokojno.

Kako pomoći sebi

U psihologiji se smatra da je osećanje krivice oblik samoosude i samokažnjavanja. I pošto je osećanje krivice samoosuda, ono se može prevazići samo suprotnim psihološkim mehanizmom – samoprihvatanjem. To znači, suočiti se sa stvarnim događajima i situacijom kakvi oni jesu i prihvatiti

sebe takve kakvi stvarno jesmo. A kada prihvatimo sebe, reakcije društva i okoline postaju beznačajne.

Pri svemu tome moramo znati da je ljudsko ponašanje promenljivo, da su greške deo ljudske prirode a ako se pogreši treba razvrstati ono što se može popraviti i promeniti a šta ne. Ako se može popraviti to treba i učiniti a ako ne, preostaje nam samo jedna mogućnost – prihvatiti realnost. Trećeg nema. Tako se bez osećanja krivice moraju prihvatiti neke opšte životne činjenice: da druge ljude ne možemo menjati već samo sebe, da je starost neprijatna, da ne možemo živeti život svoje dece, da kao pojedinci ne možemo menjati svet, da ne možemo protiv prirodnih katastrofa, da se celog života moramo prilagođavati ljudima i situaciji, da život nije ni crn ni beo, već je život sve ono što nam se dešava, pun i ruža i trnja. I najzad moramo shvatiti da ništa na ovom svetu nije savršeno, pa ni čovek ni njegovo ponašanje. Sa takvim mentalnim sklopom osećanju krivice nema mesta.

Desa Kujundžić